

КОПОНАДА

Алманах уметничког стваралаштва

4

Алманах уметничког стваралаштва

КОПОНАДА

Година IV
Број 4
Београд 2014.

ISSN 2217-5954

КОЛОНАДА

Алманах уметничког стваралаштва

Година IV ° Број 4 ° 2014. ° Београд

КОЛОНАДА

Алманах уметничког стваралаштва

Издавач

Синдикат ЕМС

Ресор за културу

За издавача

Милован Андрић

Уредник

Марија Шкорнички

Уредништво

Тихомир Јовановић

Јанко Левнаић

Александар Опачић

Адреса:

Синдикат ЕМС

Кнеза Милоша 11, Београд, 11 000

E-mail: sindikats@ems.rs

www.sindikats.org.rs

Уредништво: marija.skornicki@ems.rs

tihomir.jovanovic@elektroistok.org

Радове слајти у електронској форми, са назнаком – за Алманах

Садржај

<i>Марија Шкорнички</i>	
Број ЧЕТИРИ	5
<i>Тихомир Јовановић</i>	
Још која реч...	7
<i>Рајица Дражићевић</i>	
Има једна коцка, 1–5	9–11
Напоследку	11
Доћи ћу себи	12
Ал зјапи слика краја	12
Смем ли	13
Смрт поезије	14
Боја за лавове, 1–3, ... 8	14–16
Нагнута корабља из 1192.. . . .	16
<i>Марија Шкорнички</i>	
Космос	18
Речи	18
Трагање	19
Душу из окова	19
Мачка	20
Умор	21
Неподношљива лакоћа постојања	21
Пивско око	22
<i>Нађиаша Михајловић</i>	
Научно фантастична љубавна прича, <i>дружи гео</i>	23
<i>Тихомир Јовановић</i>	
Аустроадрија	33
<i>Одзив критике</i>	
<i>Предраг Бајинић</i>	
Тугомир	41
„Свака истина у богу је истинита”	42
„Од Херонеје до обнове духа”	44
<i>Песме на дар</i>	
<i>Слађана Бундало</i>	
Лет који може доживети само птица	53
Тежак стих	53

Птица и ја	54
Небо.	54
Ненаписана књига	54
Убиство из нехата	55
Белутак	56
Песник	56
Слика	56
Срце.	57
Треба времена	57
Ја	57
У свакоме.	58
Љубав.	58

Сећање

Милан Стјевановић – Малица

ЖИВОТОПИС.	59
--------------------	----

Питају се	63
Негде у мени	63
Постављам мету	64
Београду	64
Крај тебе	66
Луталица борац	67

Ликовни прилози

Ладислав Перге	69–75
Бранко Божић	76
Марија Шкорнички	77
Јанко Левнаић	78–79
Слађана Недељковић	80–88

<i>Биографије аутора</i>	<i>89–98</i>
------------------------------------	--------------

Број ЧЕТИРИ

Поштовани читаоци, *број четйири* је у вашим рукама!

Четворка у нумерологији означава снагу и дубок смисао за реалност. Четворка може бити виђена као темељ друштва са урођеним осећајем посвећености раду и вредноћи у раду. Карте четворку тумаче као понос на недавна постигнућа и сугерише како ће се и околина такође поносити тим постигнућима.

У грчкој митологији, четворка је број Јупитера, симбол заштите и правде, симболише породицу, стабилност, равнотежу, организацију... За америчке Индијанце то је број савршенства. У тарот картама представља продуктивност и високе моралне вредности ... Карта „четворка штапова” симболизује славље, успех и наговештава – бићете веома поносни на много тога што сте недавно постигли.

Али, да не дужим, што се тиче наше *Колонаге*, Алманаха уметничког стваралаштва, то би значило да смо се потврдили, да смо утабили стазу и сигурним ходом идемо кроз културно – стваралачку сцену, да смо израсли у прелеп лист, и заузели своје место на дрвету плодносноне илузорности, дрвету које тежи да досегне бар делић митског.

Није лепо хвалити се, али је пожељно истаћи да смо смеле прогнозе и тежње да „окупимо и мотивишемо, откријемо и представимо низ аутора који ван својих пословних ангажмана, у циљу спокоја душе и исказивања своје креативности, негују и разне врсте уметности” успели окупити и представити.

Многи су бојажљиви изнети своје радове, открити их, показати и представити их, тако да имамо неколико аутора који су слали своје радове али су их стопирали управо из тих разлога. Такође, неки су се редовно распитивали у намери да представе свој потенцијал, али су радост свог стварања задржали само за себе.

Како смо напоменули у претходним бројевима, нама није намера критиковање већ указивање на способност, оригиналност, проницљивост као и повезивање и подстицај у стварању модернијег иденти-

тета и промовисања нових вредности у културном поретку у себи, око себе, у оквиру нашег предузећа, тј. у културној иницијативи без граница ...

Тако смо досад представили око двадесет наших аутора. Пошто су отворена врата за сарадњу и са ствараоцима из других средина тако смо имали као госте десетак аутора, међу њима и ауторе из Црне Горе и БиХ.

Ресор за културу је имао визију, Синдикат ЕМС је дао подршку, а аутори своју посвећеност, опсесију, упорност, умешност и спремност да се искажу, потврде и докажу своје идеје и могућности... Све заједно кад се сагледа, добија се једна лепа слика равнотеже и фокуса на разне углове устрепталости и безазлености емоција.

Марија Шкорнички

ЈОШ КОЈА РЕЧ...

Поштовани читаоци *Колонаде*, пред вама је овај број Алманаха стваралаштва наших радника, као и бивших радника, и радника осталих електропривредних организација, радника који су уз све постојеће задатке и синдикално активни и драговољно су се придружили овом нашем пројекту. Сви они дали су свој допринос да садржај *Колонаде* буде бољи и богатији из броја у број. Било је прича, песама, критичких осврта, слика, стрипова, дубореза, икона ... Све ово настало је у слободно време када су се аутори посвећивали стваралаштву уместо празне доколице или трошења времена по кафанама и кафенисању, а можда грешим, можда се баш ту родила нека добра идеја...

Све ово је настало у главама и створено рукама аутора. Услед тога нисмо желели а и били у могућности да прихватимо ауторе који су се желели представити уметничком фотографијом, путописима и сличним стваралаштвом, јер би то, између осталог, захтевало и већи формат Алманаха и другачију врсту штампе, што би изазвало много веће трошкове.

Међу објављеним ауторима има и доста награђиваних, али то није поента, нама није циљ да се објаве само награђивани и радови објављивани по разним часописима. Важније од тога је да они људи који се баве сличним стваралаштвом схвате да ништа није недостижно и да се не требају стидети својих радова, извуку их из фиока, отресу прашину и успомене са њих и да нам их пошаљу.

Сигурни смо да има доста тога квалитетног што се чува само за себе. Штета.

Моје лично интересовање је Научна фантастика, али сам радо читао и песме и приче другог жанра, са дивљењем сам посматрао слике неких аутора, и уживао у бојама и облицима.

Надам се да ће сваки наш Алманах, који дође у руке радника других електропривредних предузећа, па и код људи који воле писану реч и сликарство изазвати жељу да и у својим срединама покрену

сличне иницијативе и омогуће скривеним уметницима да пред јавност изнесу своје стваралаштво и покажу осталима да се у њима крије племенита душа а не само машина која обавља постављене радне задатке.

Тихомир Јовановић

Рајица Драгићевић

ИМА ЈЕДНА КОЦКА

1.

на распараном поду
разбацане коцке

прилазим
узимам насумице
враћам

на крају једну белу изабирам
загледам је
са сваке стране
окрећем пажљиво
она се лепи за прсте
запада за нокте
даје импULSE мозгу

има једна
има једна
гласно примећујем

има једна коцка
што ми се откинула
из можданог каменолома

2.

има једна коцка
што ми се
попречила у грлу
закочила све друге токове
и тако надмоћно
пушта корење
у екстремне облике мога постојања

покушаћу да овакав
још једном личим на разапетог исуса
ја – пастир
што се у задњем тренутку
измакао
тупим чељустима крокодила
и преточио у крупне
мождане баре
ја – баре

3.

има једна коцка
што непрестано сања
о меком уједу потковице

ја је премештам
по напуклим зидинама
у темена уврћем
отровне шиљке
преко њих
постављам округлу маску
за безвучно котрљање

она још увек осцилује
пред непрогутаним небом
од најлона

4.

има једна коцка
што ми је изгорела
у пепео утробе
и изделила ме
на безброј пута два

затим је уследио
залет до друге космичке
двоструки непробојни зид
и наредба
за састављање парчади

има једна коцка
изузетна

5.

има једна коцка
са јако успореним труљењем

мрамором су је (уместо млеком)
задојили
бојама уљаним чесме
кроз векове
доцртавали

сливале су се низ њу
ситне воштане капи
и провеле је
божански
кроз чворната времена
кроз растргнућа

има једна коцка
неокрзнута

НАПОСЛЕТКУ

и моја је сенка уморена негде
у ћорбуцаку
лавина што најављује преображај
није стигла
пут су јој пресекли термити гамад ваш
распукла се лампа над прогресом
пре речења
у песак блато глиб
запретена је жишка прометејска
угашена заправо

заобишла нас је занавек
сунчева казалька
шиљак што опомиње зарио се
изван изван
над уздигнутим трбухом – деблом
ту баш ето
смрвљена је општа нада

ДОЋИ ЋУ СЕБИ

кажем доћи ћу себи
још сам ошамућен
од тувљења од маља
преболео сам тешку болест
преболео сам помрчину тамницу
из које се тешко извлачи
тамница ми је била кухиња
кухиња – тамница

али
још није отворен седми печат
а мене ево
усправљам се и кликћем
пашће тамна завеса дићи ће се
оловно небо доћи ћу себи
кажем
из поворке утекао
са распећа

АЛ ЗЈАПИ СЛИКА КРАЈА

ГОТОВО је – каза ми се ГОТОВО је
већ ме је била испунила слана вода
испунила до изнад грла

прошла је и драгоценa секунда
све сам видео разумео

живот ми је био кристална кап
и та је кап пала на дно

бише ништа не постоји
грудве снега и леда вучја крв
љубав дечачка тек почела
ал зјапи слика краја
пре времена дошла
ал звечи неразбуђеним срцем
нераспеваним

ал замахну нечија рука
између смрти и мене
и раздвоји светло од таме
и би дан
први

у моје успавано село
већ су биле послате разгледнице
„утопио се онај сироти онај несрећни”
а с друге стране
кроз плаветнило кроз лепоту зјапило је:
поздрав са златног јадрана

СМЕМ ЛИ

смер ли да се наслоним
са друге стране
тамо где линије присуства
прагом
прожимају твоје поднебље

можда ћу само
да појачам негацију
и лицем
снажно останем изван круга
у којем почиње спотицање

или ћу опрезно
да отшкринем мреже дворишта
проспем прегршт фосфора
и бодрим
сваки нов трзај

смер ли остати унутра
ако пролазећи уигран
другу капију
не
приметим

СМРТ ПОЕЗИЈЕ

застајем на трен
изненада
прободен

мртви део себе
одстрањујем
у фолије пакујем закључавам

другима суверено образлажем
то нисам ја ја
путујем

прободен/залечен путујем

БОЈА ЗА ЛАВОВЕ

1.
хвала ти
непознати
што си баш мене одабрао
да на божју трпезу

своје поломљене
и оглодане кости
изнесем

просјаци
удаљите се

у славу свога достојанства
ниједан новчић више
у ваш поцепани шешир
нећу хтети да
спустим

2.

станите
халапљиви мрави
не носим браду бадава
поклоните се пред мојим фрескама

у вашој средини
био бих поново коцкар
и преварант
али
доста сам продавао трикове
смисао за то
постао ми је сувише бљутав

3.

ја не знам
ко ћу бити сутра
кад моја постеља
захладни
али најкоцкарскије карте
биле су у мојим рукама

издало ме ваше слепило
и зато кључ окрећем
није неспоразум
он је прошао

8.

до(ви)ђења
из ове собе
и испод овог крова

устајем с гласом разјареног

умићу се кад ми ране на лицу
у исти мах прокрваре

до тада
јешћу земљу и кору
да прехраним мале кртице
што разносе боју
мојим распореним лавовима

НАГНУТА КОРАБЉА ИЗ 1192.

ко зауми да овакву насеобину
смести у пустош и заборав
то није људска рука
то нису градитељи
што у предаху глођу скамењени хлеб
то су анђели чувари
дан што у свили проводе
ноћу што милују ова брда ову реку
ову нагнуту корабљу

из тог окружја дакле
прхнуће јастреб
дахом божјим подупрт и замахнут
у низину завитлан у висину завештан
драгуље језичке на доламу да проспе
златним дланом да помилује драгу
жицу светородну да откопа и продужи
на темељима прамученичким отачественим
селидбеним завежљајним и номадским

па да ускликне оданде с осмехом лучоносца
победника
над сваком силом усправљеног
и вечног заправо

Марија Шкорнички

КОСМОС

Космос
Преживео
Блесак ума

Хиљаду игара
Игра двојник
Виртуелна шема
Преостала
Из вриска
Ојачава
Одстојање

На полеђини
Мешкоље се жеље
Животне

Двострука спирала
Мења се
У форми
Цез даје
Свежину

РЕЧИ

Јуче ишчезле
Речи
Вратиле се

Чекам рађање
Одзива

Спопада ме
Одгонетка
Свикла на
Влагу

Дан се заче
А очи слуте
Начин

ТРАГАЊЕ

Морска пена
у средини груди
разлива се околином.

Разбијени звуци
пребирају речи
и мењају начин смеха.

Лучоноша говори
за дрвеним столом
и слаже сенке
уз цртеже.

Напуштам измаштане приче
и бројим лишће.

Чистим се
Од себе.

ДУШУ ИЗ ОКОВА

Душу из окова
Логике
Ослободи
Провуци
Кроз иглене

Уши и пређи
Као сноп светла

И з л а з

На кожи цртеж
Кроз вечност
Прелива се
И равња
Сопствени терет
Чита тајну
Нечитљивог трага

Будан додир
У јатима
Надлеће
 Призива
 Бескрајност
 Небеског зрака

МАЧКА

Мачка седи на крову
Улепшава јутро
И поглед на птице
 (Мирис држи обећање
 И кугла страх)

Нове очи
А исте хајке
Корак
И време за лов
 (Размакни прсте)

Ветар и мачка
Спојени
Опуштени

Истражују вести
По забитима

УМОР

Умор у празнини
Цвили
Реченица
Спава гола

Маска спаљена
У сцени лова

Какав приказ
Шпијунира ме
Иста нота

НЕПОДНОШЉИВА ЛАКОЋА ПОСТОЈАЊА

или сећање на душе уснулих

„Нејодношљива лакоћа постојања” – Милан Кундера

Самоубијам се тишином
И умивам сузама.
Мисао села у љуљашку...
Лети у млазу плача.

Данашњи дан
Запосео жалост.
Молитвом призивам
Облаке који се крећу
Изван мојих граница.

Иза геста разума
Плотуни, херојства, шумски пожари,
Сумње, нестрпљења,

Пљусак страха,
Илузије света,
Дахтање и смрт.

Огромна љубав стоји
Гледа ме... Сlikовита
Спремна на вечни лет
Ритма и плеса.

ПИВСКО ОКО

Пивско око
Мама ме дубоко.
Гнездо ноћи
Из погледа цакли.
Да ли сневам
Или Пива
Небом тече?
Ил' то чежња
Верује у круг?

Разум блинка
Немом стазом.
Свест се мења.

Из немоћи
Пишем
Пишем ...
Машта (б)луди
Задире у кости:
Да ли светлост
Може се дотаћи?

Наташа Михајловић

НАУЧНО ФАНТАСТИЧНА ЉУБАВНА ПРИЧА

други део

КРОЗ ВОДУ ДО КОПНА

(први део у Колонади бр. 2)

ВОДА

– Бохо, пази!

– Нехевах! Врти се око себе и гурај напред!

Два делфина су се борила са мрежом око себе. Изнад њих се оцртавао доњи део брода. Месец је сијао у свом пуном кругу док је површина воде у таласима ударала преко палубе под бесним вртлогом ветра. Било је једнако тешко и делфинима и људима који су покушавали да их извуку. Продорни гласови делфина су пресећали снажно запљускивање воде. Често је зашкрипао кран који је дизао мрежу полако али сигурно. У моменту када су делфини били на видику са палубе су фијукнула два хица. Делфини су ускоро били омамљени.

Први зраци сунца су обасјали мирну воду уз обалу. Део океана ограђен за десетину делфина био је премали за бића жељна слободног пространства и велике брзине кретања у бескрај. Бохо и Нехевах су били најновији становници. Од осталих су чули да је поред њих ограђено десетина делфина који су на свом десном перају носила нараву за омамљивање људи. Схватили су да ће ускоро и они научити коришћење тих справа и распознавање момента напада.

– Ово не може бити мој пут, Бохо! – снужено је понављала Нехевах.

– Знам, морамо пронаћи начин да се ослободимо.

– То нам је приоритет.

На молу који улази дубоко у водену област појавио се човек са рибом коју је нудио делфинима. Многи су пришли и у скоку дохватили готову

храну. Нехевах је тужно заронила. За њом је кренуо Бохо... изронили су даље.

– Тако сам силно желела да упознам људе.

Бохо је ћутке пливао крај ње. Дошли су до ограда ка пучини.

– Има добрих људи, то знаш и сама.

– Знам, али њих нећемо срести овде.

* * *

Нехевах је изронила и узнемирено погледала ка обали.

– И ја сам осетио – приближио се Бохо – биће ураган ускоро.

– Како да их упозоримо?

– Не можеш их упозорити, Нехевах. Нити нас разумеју, нити их занима.

– Баш си се сневеселио. Зар ниси јуче приметио жену која је изучавала наш говор и опонашала наше гласове?

– И лупала бесмислене реченице...

– Што си такав? Не губи наду... Има много дивних људи и ми ћемо отићи одавде и упознати их...

Бохо је уронио и изронио даље. Нехевах је кренула за њим.

– Данас си баш... Не знам те оваквог.

– Мислио сам и ја о томе. Знаш да нас све тест мења и то баш у онакве какви смо заиста. Питам се већ дуго какав сам и шта се то променило? Тамо горе је све идеално и немамо ни сумње ни жудње за немогућим... Уствари, немамо идеју о немогућем, ни да немогуће постоји, а камоли да га достигнуемо... Све ми се чинило могућим... Сада ми срце зебе, желим оно што знам да није моје, не желим да отимам и страхујем да не покушам...

– Бохо, о чему причаш?

– Обузео ме је страх за који нисам знао да постоји.

– Опиши ми, мораш знати све чињенице и права осећања да би правилно расудио.

– Па, рекао сам ти, искрено и најчистије са свом љубављу тежим нечему, а чињеница је да је то туђе и да не бих смео да прилазим томе... Али су ми осећања као овај ураган што стиже.

– Он ће однети многе животе.

– Е, управо тако. Страхујем, да не кренем ка својој жудњи и не однесем многе животе. Толико је снажно то у мени да чак имам јак осећај да ћу успети. То ме највише плаши. Желео бих да покушам да бих нахранио жудњу, а желео бих да не успем да бих отерао сумњу која ме тера да покушам.

– Нешто што би неко назвао надом ти називаш сумњом! Ти ниси одвојио своје жеље од сувих чињеница. Ти си направио ураган од њих. Ураган који их меша и брка шта је шта и ураган који носи твој живот, он уништава тебе... Жеља ти је надвладала разум чим сумњаш али желиш да покажеш себи да сумња није оправдана. Свестан си неуспеха а жеља те носи јер је јача! Призови се памети што пре!

– У праву си – прекинуо ју је и отишао у најудаљенији део уз ограду.

* * *

Прошло је много времена док је Бохо стигао назад до Нехеве.

– Извини, Нехевах, нисам желео да те оволико забринем. Стварно сам мало конфузан. У овом глупом простору ништа не радимо смислено и стварно се може полудети од тога. Сабрао сам се. Немој да бринеш, молим те. Хоћу са тобом да пробам да их упозорим на ураган. Хајде да урадимо нешто паметно.

– Таквог те знам, Бохо! Хвала Небесима!

– Јуху!!!

Појурили су ка осталим делфинима и сви заједно су уз мол, одакле су добијали храну, почели да праве буку. Сви су се издигли и викали у глас: Стиже ураган! Иселите ове пределе!

Мол се напунио људима који су радили са делфинима. Сви су гледали у чуду. Многи су се смејали и радовали као да су добили циркуску представу. Жена која је изучавала гласове делфина није била присутна. Стигли су камермани и снимали догађај, и то је било све.

Делфини су после извесног времена заронили у воду, стали уз ограде ка пучини и чекали ураган. Мол се испразнио. Нехевах је гледала ка оба-ли у очају.

Делфини нису пришли оба-ли ни када је било време ручку. Радници су дошли са рибама за њих а делфини се нису ни макли од ограда.

Ураган је кренуо сутрадан. Са оба-ле су стизале читаве куће кроз ваздух, аутомобили су летели... Делфини су заронили уз ограду и чекали да сама попусти, што се и догодило. Сви су кренули далеко ка пучини.

* * *

– Саха! Сахаа!

Чуло се са обале усамљеног острва. Нехевах и Бохо су се погледали, како може бити делфин на острву. Полагано су се приближавали и видели човека на сплаву близу острва који је испуштао из себе гласове делфина и звао неког по имену Саха.

– Ко је Саха? – Нехевах је пришла човеку.

Он се тргао и погледао у њу.

– Саха је делфин као и ти, и моја је пријатељица.

– Немогуће! – отело се Нехеви.

– Исто као што је немогуће да ја причам њен, тј твој језик – рекао је мирно.

Нехева је била одушевљена. Није могла да верује да постоји људско биће које може да се са њом споразуме. И сада, када је срела такву особу, остала је без текста. Желела је толико тога да прича а није знала шта. Као да је све заборавила, као да јој је мозак празан.

– Дobar вам дан, господине! – рекла је прво што јој је пало на памет и мислила је како је то глупо што је рекла.

Човек ју је погледао у чуду.

– Нећу тебе, хоћу Саху! Она је моја пријатељица. Саха!!! – опет је викао.

– Хоћете ли да је ја потражим за вас? Овде сам са својим пријатељем Бохом, и он је делфин. Тамо је даље. Можемо вам потражити Саху уместо вас. Молим вас, немојте даље на томе. Какво је то пловило?

– Ово је сплав. Сам сам га направио да бих причао са мојом пријатељицом, али ње нема већ два дана. Ја сам очајан без ње.

– Не очајавајте, стварно ћемо се Бохо и ја потрудити да вам помогнемо, само се вратите ближе обали. Није ово возило добро за површину океана. Видела сам много људи које је океан однео и са јаким бродова. Молим вас, идите на обалу.

– Али, тамо сам сам, тамо никог нема.

– Да ли имате хране и воде довољно за вас?

– Тога има за 100 мојих живота. Мени треба моја пријатељица, она ме је научила ваш језик. Она је мудра и толико тога зна о животу ван овог, ван свега што сам знао.

– Хм, она ми се већ допада, волела бих да је упознам. Али, хајде да вас вратимо ближе обали, јер ако настрадате, нећете је сигурно наћи још скоро.

– И то ми је рекла! Тако ми је дала наду за све што сам мислио да је бесмислено и безнадежно... Ви сте дивна бића, делфини...

Почео је да весла ка обали. Нехевах га је гурала. Ускоро је пришао и Бохо и помогао јој је.

– Добар дан – рекао му је човек.

– Ја се зovem Ахида. Тако ме је назвала моја пријатељица Саха. Друго име за себе не желим да знам.

– Добар дан, ја сам Бохо, а моја пријатељица је Нехевах.

– Саха је перфектно биће! – човек је сео док су му делфини гурали сплав ка обали.

– Разочарао сам се у људе и отиснуо на море. Јахта ми се разбила о таласе и она ме је однела до најближег острва. Она, Саха, зна горе ствари о људима него ја, али о људском роду прича са поштовањем и дивљењем. Верује у њих и сигурна је да је мноштво добрих, чак више од ових залуталих како их она зове.

Рекао сам јој, не могу да схватим да данашњи људи сумњају у све што су биле генерације пре нас, одакле им право... Она је рекла да зна да су људи данас убеђени да знају све, али удаљили су се од средине одакле су добијали гласове истине. Они који нису у изворној природи немају контакт између своје суштине и извора сазнања. Као такви, они су залутали и она их сажалева, пати због њих дубље него што се патња може замислити. Деца се рађају далеко од извора, како она зове нетакнуту природу и немају шансу да се призову. Сензитивнија деца пате јер осећају да нешто треба да траже а не налазе извор који им душа тражи и то су замке и затвори како их она назива... Тако ми недостаје.. Ја је волим, волео бих да сам делфин и да могу да будем са њом. Тако као ви...

Бохо је погледао у Нехеву, она се насмешила.

– Не, погрешно сте схватили, Нехевах и ја смо више као близанци, најбољи пријатељи, нисмо пар...

– Ох, извините, али реткост је да делфини немају пара, тако ми је бар објаснила Саха.

– Да ли је она сама? – упитала је Нехевах.

– Да, сада, њен пар је погинуо. Они су спашавали бродоломнике читав свој живот. Имали су и пород и они су одрасли и формирали своја ја-

та, док су Саха и Дохо настављали свој тест, како она каже... Она је јако дуго жива. Не могу да проценим старост, а ви не бројите године, само неке генерације. Она каже да је на пола пута...

– Како је она нестала? – узнемирено ће Бохо. Силно је пожелео да упозна Саху.

– Када сам јој изјавио љубав универзума, она се забринула и рекла је да је у близини добро очуван бродић потопљен на високој стени, како ви кажете, а ја бих рекао, плитко. Рекла је да може да га догура до острва и да га могу поправити и вратити се међу људе. Рекла је да постоји разлог за све па и за то што сам се тако разочарао, упознао њу и преживео... Рекла је да постоји мој пут и да осећа да сам спреман да се вратим и урадим нешто што ми моја суштина налаже. Да то већ сигурно знам само не чујем...

– Да ли знате у ком правцу је тај брод? – питала је Нехевах.

– Отишла је десно... ту, где сам и сам кренуо за њом. Бојим се да сам је изгубио – почео је да плаче, глас му је постао човечеји а плач детињи. Није више пуштао гласове делфина.

Приближили су се превише обали и Бохо је рекао:

– Одавде можете сами. Ја желим да пронађем Саху. Да ли и ти идеш Нехевах?

– Наравно, наравно – замишљено је одгурнула сплав ка пешчаној плажи. – Немојте бринути, дубоко верујем да ћемо је наћи и да ћете је видети опет. Молим вас немојте патити узалуд, такве ствари увек имају своју промисао...

* * *

Дуго су ћутке пливали у правцу који је показао Ахида. Свако је имао своје мисли и нико није имао потребу да их искаже гласно.

Нехевах је размишљала како постоје разлике веће од оне између ње и Дохроа. Дубоко ју је потресла љубав човека која је била искрена и баш онаква каква треба да буде. Стрепела је да је Саха у ствари само побегла, али то није могла да споји са оним што је чула о њој. А опет, овај човек је такав да је немогуће да га не заволи једна таква ... као што је Саха... Осетила је бол. Дубоко је осећала патњу делфина који воли у немогућој вези... Онда се тргла схватајући да се увлачи у претпоставке и да креће да прави себи ураган у коме је био Бохо. Бохо... – помислила је – шта ли га је мучило? Како се и да ли се извукао из вртлога који га је ухватио у оном ограниченом простору. Бићу треба простор. Умно је толико простран да

у материји никад не може постићи ту ширину, и када стигне у физичке ограде, може заиста да залута...

Хм, насмешила се у себи, „залутали”... Та Саха је, свака част! Тако би желела да је видим и чујем... залутали... то је тачно особа која је у затвореном простору читав свој век...

Бохо је клизио по води, није урањао, баш као ни Нехевах... Мисли су му биле међу звезданим пољима. Имао је осећај да клизи по стази којом плутају долазећи и одлазећи, они који су нестрпљиви и они који су мудри, они који желе да се покажу и они који се кају што нису схватили пре... Желео је силно да нађе Саху и буде са њом. Био је сигуран да ће имати пород и да ће спашавати бродоломнике и да ће живети како му читаво биће говори да је то оно право што треба да му се деси... Жудња коју је осећао за Нехевах, коју није смео да призна, је nestала као пена на води. Погледао ју је и схватио да је био спутан и слуђен у оном базену. Схватио је да му је само његово биће говорило да греши, да та жудња није за њом, већ за неком врло сличној њој... Тачно је да суштина говори шта и како треба. Тако је и чуо да није његов пут ни тај базен, ни пут којим Нехевах иде. Његов пут је баш ово што је Ахида причао о Сахи... Ахида? У којој мери је његова љубав суштинска? Колико је он значајан у животу изузетне Сахе? Он је исто перфектан за једног човека. Испуштати гласове делфина и говорити комплетно и са овим темама... Али, то га је научила сензитивна и у свему посебна Саха...

– Ох, како расте жеља да се сретне са њом...

Летео је по води, већ је био далеко од Нехеве и заронио је. Као шраф се вртео ка дну, као некад у адапти на горе, сада је муњевито кренуо на доле и спазио бродић и делфина крај њега...

* * *

– Саха! Јеси ли ти Саха? – за његовим гласом га је једва стизала Нехевах. Делфин се одмакао од бродића и кренуо ка Боху и Нехевах.

– Одакле ми знате име?

– Ахида нам је испричао где си кренула. Ја сам Нехевах.

– Он је кренуо да те тражи, али смо га ми вратили на обалу и обећали да ћемо ти помоћи око бродића – приближио јој се Бохо.

– Он... он није желео да ја допремим бродић – опрезно се одмакла Саха.

– Знамо, и то нам је рекао – узнемирено се Бохо окренуо око себе.

– Свеједно, дошли смо да ти помогнемо. Ахида је на сигурном. Рекли смо му да ћемо доћи са тобом и... да вас упознам, мој пријатељ се зове Бохо.

* * *

– Био сам лењ... Био сам лењ да се побринем за своју љубав. Венчао сам се млад. Она је била трудна. Сви моји другови су лутали како су хтели и где су хтели, једино сам ја морао да сав свој приход дам за стан, рачуне, храну... – почео је да се исповеда Ахида пред Нехевом.

– До тада сам само знао да будем за рачунаром / интернет, игрице ... Екрани су ме привлачили као магнет... Саха, она је то лепо објаснила. Моја суштина је била спутана током читаве младости... Родитељи, који су заиста део теста... они су били толико различити од свега што сам ја заиста... Са друге стране, они су били неприкосновени одлучиоци свега, буквално свега... У таквом окружењу природно сам побегао у виртуелни свет и тамо исекао своје шансе за исправни наставак... Нисам био спреман за брак и децу, то тек сад увиђам. Кад мало боље размислим, са мојом жеђи за виртуелним, свестан да је била неутолјива, не бих ја никад био спреман за заједницу. Срећан сам што ми је подарена љубав од жене препуне разумевања и што сам видео децу паметну и здраву, успешну и способну за све што ја нисам био... Наравно, децу је моја драга жена одгајала.

Ахида је почео да цвили.

– Хајде, хајде Ахида – тешила га је Нехевах – имате шансу за још један живот. Ево, близу смо луке где је била жена која је изучавала гласове делфина. Ураган је урадио своје, али ћете се сигурно снаћи да је пронађете.

– Да, да! Хвала бескрајно. То су заиста коцкице које се уклапају.

– Коцкице? – Зачудила се Нехевах.

– Да, тако људи кажу када се различити догађаји повежу у једну целину. Наравно, зато сам и упознао Саху – сагнуо је главу и наставио причу...

– Наравно да она треба да буде са вашим пријатељем. Бохо, он је срећник! Сигурно ћу наћи жену о којој причате. Све се уклапа, Нехевах. Имате ли ви вашег пара?

– Да, ми смо одувек заједно, ми ћемо сигурно опет бити заједно... – сентно је рекла Нехевах.

* * *

– Дохрoх! Дохрoох! Одјекивало је под звезданим бескрајем изнад мирног, тамног, океанског бескраја.

– Нехевах!!! – Дубоки глас се одазвао. Огроман плави кит се дизао.

– Тако ми недостајеш, Дохрoх... људи нису ни близу оног што сам очекивала.

– Нехевах, забрундао је, тако сам желео да те нађем...

– Требало је да будем кит, требало је да те пратим.

– Хм, насмешио се, пратња није твоја особина. Не, ово смо управо ми – застао је – баш смо различити.

– Али, ја те волим, желим да будем крај тебе.

– И ја тебе волим, обожавана. Милион пута сам помислио како би било да сам делфин, али то не бих био ја... Уловили би ме за трен и појели.

– Мислим да не једу делфине – замишљено рече Нехева.

– Немаш појма шта једу, немаш појма шта раде...

– Знам да трују воду.

– И угинуле рибе обрађују за нешто...

– Како си то могао да сазнаш?

– Био сам у далеким дубинама...

– Пронашао си избегличка насеља? То си стварно желео!

– Да, – промрмља – али нисам нашао шта сам хтео...

– Желео си да упознаш најстарија водена бића, остатке истребљених врста, оне који не смеју ни близу видљивих дубина...

– Да, желео сам више да истражим тако нешто, да видим обалу... у дубоком океану осетим мирис пречишћене атмосфере, сачувани мир...

– Па, зар ниси то видео? – снужено ће она.

– Да, видео сам и дивно је заиста! Као Свет пре овог Света, али...

– Али?

– Али, упознао сам та бића суштински, схватио њихову патњу и осетио је као своју. Тада си ми јако недостајала. Могао сам угинути од бола. Сазнао сам шта људи раде. Нисам желео да сазнајем више, побегао сам. Буквално сам побегао од те боли и сазнања. То се стварно не може проћи.

Делфин је заронио и изронио ћутке. Кит је дуго урањао и изронио у огромном кругу око делфина. Уздахнуо је дубоко...

– Да ли је то мој тест? Да прођем кроз патњу која није моја? Да се изборим са њом? Нађем начин да живим са свом њеном истином? Да нађем решења да се исправи шта се да исправити? А са остатком да се помирим? Зар је то мој тест? Па ја сам увек све доводио до перфекције, никад мање!!!

Нехевах је заплакала дубоко и дуго. Запливала је крај плавог кита и скоро шапнула: – Одговор је у теби, као и ова питања. Знаш и сам: питаш се баш зато што знаш. Питаш се баш зато што си сигуран да је тако, а волео би да није, само тада се и питаш.

– Еее, моја баланс драга!

– Еее, мој адапта вољени!

Дуго је делфин израњао и урањао док се по њој и благим таласима пресијавала месечина, и дуго је плави кит кружио око ње док се нису раздвојили пред зору, свако ка своје циљу...

Тихомир Јовановић

АУСТРОАДРИЈА

Прича је написана поводом стогодишњице избијања Првог светског рата и његов је чистије фикције и размишљања о томе шта се могло десити у случају да је рат добила Аустроугарска. Сви ликови осим историјских су измишљени и немају никакве везе са стварним ликовима.

Све је протицало у знаку припрема прославе, ако се срећним догађајем може назвати стогодишњица настанка великог крвопролића, стогодишњица Великог рата. Уствари, више би одговарала реч Обележавање почетка Великог рата, да власт није децидирано рекла да је то прослава. Јер почетак тог рата био је почетак настанка великог Царства Аустроадрије.

Историчари се споре, мислим при томе на европске историчаре, како и зашто је почео Велики рат? За нас, поданике круне било је све јасно. Рат су изазвали пуцњи Гаврила Принципа у Сарајеву 28. јуна 1914. године, пре сто година. Принцип је био припадник терористичке организације Млада Босна, која је желела да отцепи од царства Босну и друге земље које су настањивали словенски народи. Србија је узалуд порицала да има икакве везе са атентатом, упркос томе што је доказано да су се анархисти састајали у Београду, стотинак метара од Теразија, у крчми „Златна моруна” и ту ковали своје планове.

Тог дана надвојвода Франц Фердинанд је дошао у источну Босну да посети војне маневре и Сарајево, а Принцип је испалио неколико хитаца на њега и његову супругу.

Божијим провиђењем и брзом и добром интервенцијом најбољих лекара и хирурга спасен му је живот. Нажалост не и све виталне функције. Надвојвода је остао непокретан и везан за постељу и инвалидска колица. Говор му је био отежан. Упркос томе мозак му је савршено функционисао и водио је царство још две деценије после смрти Фрање Јосифа. И био је пун жеље за осветом и казном... И тиме надвојвода, до тада не баш омиљен у народу, постао је симбол страдања и мучења и вођа нације.

Начелник генералштаба Конрад фон Хецендорф послао је на Србију трупе генерала Оскара Поћорека, који је по свом пореклу и сам био Словен (одувек је у Монархији било верних поданика без обзира на своје порекло). Те трупе кренуле су у поход да покажу да се нико не сме шалити и поигравати са царством и будућим царем. Пошто су започеле борбе на Балкану запалила се и Европа. Државе жељне прерасподеле територија колонија и капитала окупиле су се у савезу названом Антанта и кренуле у сукобе на западним границама. Четири године крвавих борби уз напредовања и повлачења, уз рововске битке и бојне отрове. Али, империја је однела победу и извршила *анилус* Немачке, као и делове Чешке, Словачке и Пољске. Са друге стране Русија је искористила ратне сукобе и заузела преостали део Пољске и балтичке земље. По потписивању примирја у железничком вагону недалеко од шуме Компена у Француској, царство се смирило и преузело назив Аустрогерманија.

Победничке трупе су дочекане на Ратхаусплацу уз клицање маса и уз Радечки марш су се тријумфално прошетале градом.

После две деценије мира и напретка уследиле су нове трзавице и то тамо где се најмање очекивало. Године 1939. канцелар Немачке покрајине Адолф Хитлер, некада мали каплар у Великом рату, иначе по рођењу Аустријанац, повео је рат за отцепљење од Аустрогерманије. Искористио је тренутке када је царство било у жалости због смрти вољеног цара Франца Фердинанда. Савезници поражени у Великом рату, жељни освете, добили су прилику да отргну део империје. Истовремено су се и на Балкану опет закувавале ствари.

Група анархиста, који су себе називали комунистима и под вођством полицији непознатог Јосипа Броза (каснијим увидом у матичне књиге утврђено, редов на страни Монархије у Великом рату из непознатих разлога приступа анархистичком покрету!) подигла је буну, желећи да спроведе болшевичке идеје и одвоји део царства, док је оно заузето сукобима око Немачке. И док је Немачкој успело да се одвоји и успостави сопствену државу, на Балкану је угушена побуна а вође повешане у Београду на Теразијама. Жуто—црна монархија јача и шири се до обала Јадрана и добија данашње име Аустроадрија, заузимајући најлепше и најплодније делове Европе.

И ево сада, сто година по избијању Великог рата држава је јача него икада. Са бившим непријатељима смо успоставили добре односе али опасност је још увек долазила изнутра, са вечито тињајућег Балкана.

Као и пре сто година и сада су постојале групе занесењака, сепаратиста, који су желели да из царства издвоје словенске земље. Своју орга-

низацију називали су Млади Словени. По сазнањима обавештајних служби терористи су планирали атентат сличан оном од пре сто година. Овог пута у Београду...

Цар Вилхелм II, желећи да обележи стогодишњицу избијања Великог рата и настанак царства, и истовремено желећи да покаже да се не боји никаквих претњи, хтео је да се у отвореним колима провезе улицама Београда од Славије до Калемегдана. Мој задатак је био да се увучем у ту анархистичку организацију и спречим њихове субверзивне делатности.

Месецима сам настојао да се инфилтрирам у то друштво. Дружио сам се са радницима, комунистима, клошарима, на најразличитијим местима, од задимљених крчми, мостова до удружења књижевника, док нисам стекао поверење. Коначно сам почео присуствовати њиховим састанцима...

Први састанак имао сам у башти кафеа „Мала Мадера” поред Тријумфалне капије у Ташмајданском парку. Тријумфалну капију пројектовао је славни француски архитекта Албан Камбан, а овај славолук обележавао је тријумф војске царства над силама Антанте и ондашње српске војске. Док су око нас шетали људи са децом и кућним љубимцима, седео сам са групом завереника који су износили своје идеје, већ ми познате из њихових брошура о тиранији Аустроадрije, о држави као тамници народа и жељи за слободом, уједињењем свих јужних Словена у сопствену слободну државу.

Нисам схватао ни подржавао те идеје и бунт. У царству се живело добро, боље него у остатку Европе. Можда је бунтовницима сметала употреба немачког језика као званичног. Овде, у Београду, брошуре анархиста биле су исписане мени једва разумљивом ћирилицом, мада сам је морао научити због природе свог посла. Ово писмо Вука Караџића, који је и сам живео у Бечу пре више од двеста година, царство је дозволило употребу само у свештеним храмовима али су многи родитељи кришом подучавали своју децу.

Касније су се наставила наша окупљања, углавном налик на невина дружења младих по кафеима или шетњи корзоом и кејом поред Дунава и Саве.

Београд је изгледао доста другачије него што су га приказивале старе браонкасте фотографије. Од некадашње касабе постао је европски град. Царство је уложило доста капитала и труда да град постане налик Бечу, Будимпешти, Прагу, Паризу или неком другом veleграду. А сада би неко хтео да точак историје заврти уназад и порекне све напретке и одбаци то. Имао сам утисак да су људима некако још увек драже посете њиховим

храмовима, у којима су се обављали скоро пагански обичаји, уместо посета позориштима, балету или музејима.

Ближио се дан доласка његовог царског височанства Вилхелма II. Постајао сам све забринутiji. Људи које сам упознао су такоређи безначајни занесењаци. Мени је требао неко важнији, неко ко зна више или скоро све о организацији и припреми атентата. А онда једног дана, ненадано ми се осмехнула срећа.

„Бог и круна”, рекох уобичајени поздрав.

„За навек”, узврати ми Милан, и направи гримасу као да се гади ове врсте поздрава.

„Шта имамо за данас?” упитах га скоро безнадежно.

„Данас ћу те упознати са неким,” рекао ми је Милан, један од младих анархиста, док смо шетали улицом Франца Фердинанда, некада називаном улицом Кнеза Михаила. Име је промењено после Великог рата, мада су је локални становници још увек називали тим старим именом, по неком свом бившем владару...

„Заиста?” тргох се од радости, коју Милан вероватно погрешно схвати. Али у сваком случају у мом гласу се могла осетити радост. „Кога?”

„Ах, не могу ти то рећи, али видећеш.”

Дошли смо до краја улице, зашли смо на Калемегдан и дошли до терасе. Питао сам се куда ме то Милан води али сам га ћутке пратио док не дођосмо до видиковца, са којег се пружао поглед на ушће Саве у Дунав и на Велико ратно острво. Ту је некада, пре сто година била граница монархије и Краљевине Србије.

Са друге стране реке видео се нови део града, никао на некадашњој пешчари и мочварама, изузетан подвиг архитеката и градитеља царства. Одавде се пружао леп поглед. Лево, преко Саве се пружао нови viseћи мост, који је спајао обале и брисао некадашњу границу. Мост је изградила фирма из Оберхаузена, непосредно по престанку Великог рата, желећи да једним потезом избрише некадашњу границу и дословно припоји овај део монархији. На оба краја моста налазила су се по два пилона на чијим врховима су били монументи, јахачи на коњу, рад далматинског мајстора Ивана Мештровића. А на самој тераси била је полазна станица жичаре, која се одавде спуштала до Великог ратног острва, на чијем ободу су се налазили ресторани, сојенице и сплавови. И овде и тамо налазили су се стубови жичаре, коју је пројектовао Гистав Ајфел, познат по пројектовању и изградњи куле за светску изложбу у Паризу. Да...Београд је заиста попримио изглед европског града.

„Хајдемо у жичару,” рече Милан када се кабина заустави испред нас.

Спустили смо се полако преко реке и уз лагани трзај пристасмо на докове Ратног острва.

„Идемо тамо,” показа Милан ка сплаву, над чијим улазом је стајао натпис у црвеној боји „Атила.”

Сплав је највероватније добио име по старој легенди о настанку Ратног острва. А ради се о томе да је острво настало потапањем брода са посмртним остацима хунског војсковође, на дну реке. Временом се око брода накупило растиња, грања, стабала, муља и земље од чега је настало острво. Велико ратно острво.

Ушли смо у кафе. Зажмурих привикавајући се на светлост у сали. А када се привикох и када за столом, ка коме смо ишли видех познато лице, заклецаше ми колена. Застао сам на трен. Ово је клопка, али сада нема излаза. Игра је готова. Наместили су ми... Ипак, рекох:

„Бог и круна”, и очекивао сам узвратни одговор од човека за столом.

„Добро дошао Павел, мани се тих формалности, довољно је и добар дан.” – обрати ми се човек за столом, мој стари пријатељ и колега Томислав из Одељења за специјалне активности – ОСА. Онај исти који ме је послао на задатак.

Оно што ме је збуњивало је био осмех на његовом лицу. Покушао сам да у њему нађем назнаке злобе или надмоћи, док су ми се шаке знојиле.

„Па седи. Што стојиш?” – рече он док му је на лицу и даље стајао осмех, рекао бих сасвим искрен.

„Ја, извини.” – почех да муцам још увек не знајући ко овде кога лови.

„Мало си изненађен што видиш мене,” рече Томислав. „Мене, који сам те послао да пронађеш... мене... Видим добро си обавио задатак и шта сад...?”

Заиста, шта сад? Сео сам за сто и оборио главу. Мисли су се ројиле и сукобљавале. Ако је он један од вођа зашто ми то открива? Који је Томислав искрен? Онај у канцеларији или овај у кафеу? Којем од њих да верујем и како да реагујем?

„Упознао си заверенике, анархисте, како их ми у служби зовемо,” – поче Томислав, „видео си, то су добри момци и девојке, воле свој народ и земљу. И они о теби имају лепо мишљење. Једино што нису знали да ли си се сво време претварао или ниси? Да ли је то оно што заиста мислиш или си говорио научене ствари?”

И ја сам се запитао да ли сам се заиста претварао, да ли сам понекада рекао нешто искрено верујући у њихове речи? Ти момци и девојке су ми знали бити симпатични и драги. Чинило ми се подлим да их пошаљем у смрт. А ипак, ако не они? Ако успе њихов наум и изврше атентат, могло би уследити крвопролиће слично оном од пре сто година. И много младих, као што су они, ће погинути или остати богаљи, телесни или духовни.

Дуго сам ћутао и размишљао шта да кажем. За то време са Томислављевог лица нестала онај осмех и поче ме посматрати оштрим погледом.

„О чему се заправо ради Томиславе?” упиташ га. „Знају ли ови људи ко си ти заправо? Знају ли ко сам ја? Знају ли шта их чека?”

„Павеле Крстајићу, пружа ти се прилика да приступиш покрету, као прави члан а не као ухода...”

„О овоме ћу обавестити управу,” рекох и окретох се да пођем.

„Мислим да нећеш моћи,” одговори он и завуче руку у џеп. Знао сам да у њему крије револвер.

И тада сам се сетио мојих колега Ивана, Јерка, Стевана, Митра... били су као и ја убачени у редове анархиста. Никада се нису вратили. Званично саопштење је било да су проваљени и убијени од стране такозваних револуционара. Више нисам веровао у то...

* * *

Томислав Јуришић седео је за столом у својој канцеларији Одељења за специјалне акције. Није био задовољан. Лице му је било намрштено. Дебеле боре усадиле су се у чело и поред усана. Морао је да састави извештај. То му је био најмрскији део посла. Није могао увек писати једно те исто. До сада је користио образац, да су агенти проваљени и убијени од стране анархиста, сада се одлучио за другу варијанту. Коначно повуче дим из цигарете и одложи је у пепелару поред тастатуре и поче уносити текст у обрасце извештаја на компјутеру.

Наслов: Убацивање агената у редове анархиста.

Успешност акције и деловање агента.

Име и презиме: Павел Крстајић

Датум рођења: 29. 12. 1990.

Датум смрти: 21. 06. 2014.

Место и узрок смрти: Сремска Митровица. Погубљен на електричној столици.

Радно место: Сарадник на припреми активности.

Карактеристике: Послушан али јогунаст. Самопоуздан али лако поводљив.

Успешност деловања: Сарадња са анархо-бољшевичком групом Млади Словени, где је упућен са задатком да открије њихове намере и вође. Није успео и уместо тога приступио је овом покрету, заведен њиховим идејама.

Попунио је и остале рубрике са личним подацима и завалио се у столицу.

Одвојио је поглед од монитора и поново дохватио цигарету. Повукао је дим док жар не дође до филтера а онда је утисну у пепељару. До 28. јуна остало је још пет дана. Цар Вилхелм II је ненадано отказао посету Београду. Из његовог кабинета стигло је саопштење да се изненада разболео и да се посета одлаже на неодређено време.

Томислав се забрину. Не због болести цара, било права или лажна, имао је пуно већих проблема од тога...

Предраг Батинић

ТУГОМИР

Рецензија / Тугомир Север Костић – Коле, изузетан сликарски таленат нашег балканског подручја. Сликарски потпис *Тугомир* признат је на свим светским меридијанима, на интернационалном нивоу чувених галерија и музеја /две слике су у White House in Washington.

– Срео сам, пре него што сам га лично упознао, неке који су чули да је Тугомир боравио на Сатурну, да је успео да га проникне. Неки кажу да је заправо отуда и дошао. Али у то не верујем, и да му је због тога жена стално у глави, а у то верујем. Срео сам га, дакле, случајно, како би рекли неупућени. Заправо, неке воде су се слиле и наплавиле нас на обале Артемидиног храма. Мене је, истина, отац дана и отац ноћи водио баш тамо у Ефес. Стао сам поред тог Тугомира и гледао шта ради. Растезао је нека платна и онда трчао од стуба до стуба порушеног храма, ударао по њима као да куца на врата и послушкивао одјек. Пола дана се јако знојио, пенио, ломио прсте на ногама, крвавио зглобове шаке, а онда би дуго стајао, вртећи обрвама, носом и устима, чешао се по дупету, док би му врели ваздух сушио зној. Ћутао сам, гледао њега из удобног хлада, гледао гуске и слушао очима. Сликао је левом и десном руком, и брковима. Капљице боје прскале би му с бркова и падале на косу и ту се палиле до бескрајног сјаја, танко димећи. Из даљине глава му је изгледала као посута звездама и из ње су се пушили танки димови. На сликама би расле женске груди, а он би им повремено оцедио млеко да платна не би боле-ла. Притом је певао високим гласом, фалсетом, и то само самогласнике. Баш тада, прошао је туда један хермафродит и рекао ми да тај Тугомир тако ради како би се слике његове могле певати и читати и како би нашао источну плаву. Затим је пришао слици и почео да сиса млеко из једне дојке због чега га је Тугомир звизнуо по темену четкицом смејући се, – рече Зосима.

– И ја сам чуо за његових шест чувених тетркорда замешаних бојом, – рече Филон Александријски и настави: – А, ти си ми Стефане причао о птици пред Александријском библиотеком.

– Да те године је умро Хераклије. Баш сам приводио наставу крају тог дана, кад ми дође глас о императоровој смрти. Кренух у шетњу бес-

циљно, мислећи о смрти, бистама и киповима, и код рушевина старе библиотеке, најћох на Тугомира. Заправо, можда га не бих спазио, али тамо је стајао гуњђајући врло љутит, чешући се по глави. Разумео сам га кад је рекао: „Па шта онда? Ово су важнија посла. Гледај чудо! Умро, па умро. Какве то везе има? Ово су важнија посла.” Затим је опет нешто мрмљао, а онда, сасвим разговетно, ведар и сталожен, гледајући ме у очи, рече: „И ти си ми исто некакав владар. Видим ја то. Видиш, овде, на овом зиду (и ту је прстом упирао у један део сасвим истрошеног зида Библиотеке) били су насликали птицу. Њена слова била су А и И. Зато је морала да полети и плане. Зато је и Библиотека изгорела, и све је то у реду, осим што будале после (и ту се силно натмурио) нису могле да поново пронађу птицу. И, осим што сад морам да говорим жено (и отегну једно дугачко О) и тражим плаветнило, још морам и да цртам птицу (и отпева ААААИИИИИИ). Али, морам да ти кажем (то је већ шапутао), плава уопште није плава. Она је заправо златна до белила, као звезда на истоку, – исприча Зосими и Филону учитељ александријски Стефан. И тако Зосима, Стефан и Филон омеђише слику, звук и реч о Тугомиру.

СВАКА ИСТИНА У БОГУ ЈЕ ИСТИНИТА

рецензија ПРИЧЕ СА БИСТРЕ – Јанко Левнаић
(Књижевна омладина Ваљева, 2012./друго допуњено издање)

Недавно су ми до руку доспеле две занимљиве књиге есеја и разматрања – „Самовоља” Хермана Хесеа и „Ода 20. веку” Беле Хамваша. Обе су ми представљале ванредно задовољство. Обе су ми продубиле доживљај о двојици књижевника које волим.

Хесе у Самовољи слика свој духовни развој, неумољивост „позива”, али и судбинских догађаја који су га водили у уметничком стваралаштву. Једно од његових разматрања носи наслов Самовоља па се и збирка зове тако. Хесе каже да је самовоља ретка особина коју је увек поштовао. Самовоља која подстиче послушања унутрашњег гласа и која води, а и њега је водила, у сваколиком развоју.

Бела Хамваш у Оди пише како врло мало разумевања има за самовољне (и баш тај израз користи, уколико верујемо преводиоцу Бабићу) који у Животу проналазе само плен за свој брак из интереса с хегелијанским Идеалом. Ти су се одрекли Живота и брака из љубави, а изабрали су „идеални” брак заснован на, како би Хамваш рекао, хегелијанском браку са Идеалом.

Сасвим је необично да су ми обе књиге у руке доспеле истог дана. Једнако ми је чудна коинциденција – оба писца пишу, између осталог, и о самовољи. Сваки из другачијег угла. У случају психологије као што је моја, има ту места и зрнцу параноје... Како! Хамваш критикује Хесеа? Хм... Али, то би била дигресија.

Лакнуло ми је када сам се сетио Спинозе (и Сингера) – свака истина у Богу је истинита.

Пред читаоцем је (поново) збирка раних приповедака Јанка Левнаића. И већ у тој раној збирци Левнаић нам прича исто што и Спиноза. Свака истина у Богу је истинита. И стрвождер Драгић, и Фотомодел, и Пуковник, и сви други; зато и Лазар, и Божа, па чак и Божин црв из прве приповетке – истиноносни су и истинити.

Друго на шта нам већ у првом примећенијем прозном раду Левнајић скреће пажњу – свакодневни је апсурд. Одомаћен, онако кућански и сасвим близак. Најчешће на њега не обраћамо пажњу. Зато је Јанко ту да нас опомене. Шта ће ти надреално, чему театар апсурда, чему фанстатика. Поштује се и Мопасан, и Хофман, и Брехт, и Јонеско, баш као и Алигијери... Међутим, ту поред нас, иза дрвеног шумадијског плота, све то већ имамо.

Чаролија живота, лепота, али и грозота, није негде другде; она је баш ту поред тебе и у Теби.

На крају, свакако не последње, Јанко Левнаић је правоверан, како би рекао Александар Опачић. Ни у тој раној збирци, али ни касније, ни у једном ретку свог писања Левнаић не вара свог читаоца. Не калкулише, не подилази читаоцу, не смишља тактику како би био читанији. То је уметничка чистота, правоверност. Зато је и задовољство читати његова дела. Свакако, и истина оних који подилазе публици у Богу је истинита. Можда, међутим, није правоверна?

Увек сам чврсто веровао да је тешко писати поговоре, предговоре, рецензије за мали круг људи које можеш називати пријатељима у овим гадним временима. Али, кад је дело искрено, истинито и правоверно збиља није тешко.

ОД ХЕРОНЕЈЕ ДО ОБНОВЕ ДУХА (или уместо поговора)

Рецензија за књигу: Зорана Љ. Николића – „Масонски симболи у Београду” / издавач Службени лист СЦГ

Књига Зорана Љ. Николића је уствари прича о Београду и о томе колико, и у симболичком смислу, овај град представља „капију Европе”.

Осим тога, Сведенборгов животи се променио у њом смислу што је он оставио све своје књиже из науке. Сматрао је да су та научна проучавања била божјија припрема за суочавање с другим делима.

Хорхе Луис Борхес, Емануел Сведенборг

Поговори су готово по правилу јалова ствар, док они ретки добри потичу од ванредно даровитих људи. Како не желим да пишем јалове ствари и како ми писана реч увек задаје муке, учинило ми се као добра идеја да испричам причу о неким асоцијацијама које ме већ извесно време неодољиво привлаче. Кад је договорено да напишем поговор за штиво које је пред читаоцем, морам рећи да то нисам доживео као задатак већ као задовољство.

Западна култура, од Аристотела па надаље, потпуно је занемарила потрагу за одгонетањем тајни. Такозвано одгонетање тајни природе заправо је математички, физикални, хемијски, психолошки (и какав год још) обрачун, неретко врло узбудљив, али увек је уистину исто што и сакупљачки посао древног номада, а рекло би се, карактеристичан и за модерног човека, и пре је у служби благоутробија, него духа и душе. Тек, потрагом за одгонетањем тајни баве се философи, уметници и понеки витез у потрази за гралом, и то управо у уметничким делима.

Аутор ове књиге, свесно или несвесно, применио је занимљив принцип. По угледу на кибернетичарску „црну кутију” (о чијем садржају кибернетичар ништа не зна, али анализира излазне вредности па упознаје

црну кутију), Зоран Љ. Николић, новинар *Вечерњих новостии*, посматрао је неке излазне вредности – фасаде Београда, дакле, малим видљивим делом тајни масонерије. А потрага за откривањем тајни полази увек од неког (случајно) откривеног дела тајни.

Многобројна су и сасвим различита тумачења масонерије: од оптужби да је организација у служби центара моћи, преко теорије о јеврејско–масонској завери против демократија модерног света до глорификовања тог братства као ексклузивног индуктора позитивних промена у западном свету. Радо бих за тренутак занемарио све теорије о тој асоцијацији ограничене тајности и размислио о спекулативном карактеру масонерије.

Све значајне цивилизације приписују огроман значај иницијацији, односно уласку у свет посвећених, уопште, уласку у свет духовног развоја.

Многи сматрају да је колевка западне цивилизације античка Јонија. Антички грчки градови – државе, полиси, можда су могли да се развију у неком другом правцу; можда је друштвени и државни образац могла да буде атинска демократија (можда без робова), интелектуални образац можда је могао да буде сократовски или платоновски. Међутим, неумитне историјске околности (заправо, тежак пораз који је савезу Атине и Тебе код Херонеје 338. год. пре н. е. нанео Александар Велики као генерал код свог оца Филипа Македонског) значао је и крај самосталних градова – полиса, и одредиле су да се на тим просторима развије хеленистички свет Александра Македонског и духовни образац великог „колекционара” Аристотела. Тај свет изродио је, посредством грчке колоније на југу данашње Италије – Велике Грчке, и инструмент свог окончања – Римску империју. Западна цивилизација, наглашено експанзионистичка (као и Александрова Македонија, а затим и Рим), родила се из тих токова и до 21. века донела толике вредне плодове. Међутим, занемарила је, у корист разума и логичког, многобројне духовне и душевне потенцијале. На крају крајева, занемарила је или профанисала иницијацијску праксу. Да ли је тиме и западна цивилизација створила инструмент сопственог окончања?

Чин иницијације бескрајно је значајан део процеса индивидуације, самоостварења, самоектуализације. Хармоничан развој личности тешко је замислити без иницијације, посвећења у више тајне, или је боље рећи – у виша духовна стања. Иницијација готово по правилу подразумева симболичку смрт, мистеријски увид и асоцијације, па је тако и у масонским мистеријама. Чак и иницијација обрезивања код тзв. примитивних народа представљала је чин умирања детета и рађања одраслог. Дакле, ини-

цијација је увек метаноја – изузетан, велики обрат, како би рекао Бела Хамваш. Он каже да је увек реч о припреми за метатезу, велики прелазак, драматичну промену. Довољно је да је то симболички прелазак, дубоко лично доживљен. Без иницијације процес складног унутрашњег развоја озбиљно је нарушен. Иницијација у свет одраслих чином школског матурирања, иницијација у војни чин или свештенички позив, иницијација светом тајном крштења, нажалост, често су тек пусте представе протоколарног карактера. Дакако, потпуно су неупоредива мистичка и религијска искуства. Ипак, једино су понека тајна друштва могла да очувају тако важан инструмент у духовном развоју као што је иницијација. У том погледу нарочито место припада Братству слободних зидара.

Библија каже да је Каин, пошто га је Бог казнио да буде потукач и сачинио му знак због убиства брата Авеља, отишао у земљу Наидску, оженивши се, добио сина Еноха („младенца Божијег”). Ламех, један од Енохових потомака, са две жене изродио је три сина. Први је био Јовил, чији су потомци били номади. Други син беше Јувал, који је измислио геометрију и од њега се „народише” гудачи и свирачи, а трећи је био Товел, изузетно вешт ковач. Они су своје знање записали на два камена стуба. Такозвано еснафско традиционално предање о постанку масонерије сматра да је, после Нојевог потопа, један од та два стуба пронашао Хермес.

Једна друга традиција каже нам да су у древном Египту постојала два грандиозна, готово истоветна стуба, један на северу, други на југу, и да су симболизовала јединство и равноправност Горњег и Доњег краљевства.

Хермес је у античком грчком Пантеону бог пастира (па и номада) и трговаца, а као гласник богова и гласник између неба, земаљског и подземног света, заштитник је и говорника. Он је заштитник речитости и духовне окретности. Као заштитник говорништва, Хермес је, разумљиво, и заштитник свештенства. Његов крилати шлем открива нам креативну и брзу интелигенцију. Његове крилате сандале симболизују брзину промене места, окретност и виспреност, али (сваки симбол има више тумачења, па и сасвим супротних) и способности у практичном и свакодневном, па сходно томе, он је и заштитник лопова, изопачене духовне способности за лукавство, подмуклост и превару. Хермес посредује у размењивању између неба и земље. Та размена се може искривити (нпр. продаја индугенције), али може и да омогући посвећење.

Због могућности брзе промене места Хермес је заштитник путовања, па су Грци камене плоче уграђене у друмове називали „хермаи”, а на раскрсницама су се стари Грци клањали и Хекати, богињи мртвих, коју често симболизују три жене ослоњене на стуб. Хеката је лунарна богиња, и баш као и вештице у Келта, и њу често прати тамни пас, тамна вучица

или тамна кобила. Ето симболичких веза Хекате, коју стари Грци срећу поред Хермесових споменика на раскрсницама, с три Грације, са грчким пророчицама Питијама из Аполоновог светилишта у Делфима, односно пророчицама Сибилама (код Римљана, јер се сматра да је у корену тог имена исти корен као у имену коњ).

Карл Густав Јунг, у делу *Психологија и алхемија*, каже: „Меркур је, међутим, божански, крилати Хермес, који се појављује у материји, бог читавања, бог мишљења и душевођа *par excellence*”.

Нарочито важно: Хермес је психомп, душевођа. Као посредник између небеског, земаљског и подземног света и као гласник богова (носилац благовест), он је водич душа у бораишту мртвих. Пошто је и заштитник пастира, он је, дакле, добри пастир.

Четири – пет стотина година пре Христовог рођења, грчки су се путници сусрели са египатском религијом и митом о Озирису. Озириса, бога плодности, уништио је Сет, његов брат, зли и опасни бог олуја, који је имао свињску главу, и расуо распарчано Озирисово тело. Озирисова удовица Изејис, краљица богова, и ћерка Нефтис, уз свесрдну помоћ бога Анубиса, прикупиле су Озирисове остатке, а Анубис је балсамовао Озириса, што се сматра првим мумифицирањем, и омогућио Изејис да оживи мужа. Анубис је бог са псећом или шакаловом главом и у свим египатским космогонијама бог је воље, интелигенције и психомп, душевођа мртвих при последњем суду кад се греси душе упоређују на кантару с пером, које је симбол лакоће истине. Он је такође чувар гробова и гробаља. Управо зато Анубис и има псећу главу. Готово у свим митологијама можемо да пронађемо псе чуваре границе између два света – земаљског и подземног. У древном Египту је чак постојао цео град, заправо комплекс некропола, посвећен псима и грчко име му је било Кинополис. Наиме, вероватно је ту и настало веровање у посебне моћи паса јер су они раскопавали гробове и односили земне остатке, па се старим Египћанима, којима аниминизам није био далек, чинило да пси обављају неку посебну мисију за богове. Сасвим је разумљиво да је Анубис лично Грцима на њиховог Хермеса и несумњиво су Хермесу додали понеки атрибут по угледу на Анубиса.

Тако Платон на више места у дијалозима приписује Сократу заклетву „тако ми пса, бога египатског”. Наш велики хелениста Милош Н. Ђурић направиће, међутим, драматичну погрешку у коментарима за 7. Књигу *Одbrane Сократове*. Он објашњава: „Боба ми, требало би дословце да се преведе: тако ми пса. Тако се Сократ заклиње и у Федру (328 Б), а опширније у Горгији (482 Б): „Тако ми пса, бога египатског”. Овај дода-

так „тако ми бога египатског” јасно показује ироничан смисао заклињања... То би се могло превести формулом „бора ми” јер се код нас у заклињању место Бога често говори бор.” Дакле, ако је тако могао да се о старе Хелене огреши један такав стручњак као што је био Ђурић, не чуди што је код нас начело познавања значаја туђих митологија и космологија, које су утицале на духовно биће нашег народа, сасвим рудиментарно.

Међутим, Хермеса многи изједначавају с Тотом, египатским богом месеца, богом мудрости, учења и магије, који је пронашао писање (Ричард Кенеди, *Енциклопедија религија*). Џејмс Џојс, у роману *Портрет уметника у младости*, говори о страховима главног јунака, па и о страху од „Тота, бога писаца, који је трском писао на плочици и на својој уској ибисовој глави носио српасте месец”.

К. Г. Јунг у поменутом делу у слободном преводу доноси херметички текст приписан гностику Зосими (III век): „И проматрај плочу коју је писао и Битос, и три пут велики Платон, и бескрајно велики Хермес, даје првом хијератском речју Тот означен први човек, тумач свега постојећег и именовањем свих телесних ствари”.

Бела Хамваш сматра, у делу *Scientia Sacra*, да је заправо Хермес био учитељ Тоту и да ученика одводи на свету гору иницијације. Ученик доживљава осећај јединства, открива једно и узвикује: „Оче, видим васељену, видим себе у невидљивом”. Хермес му одговара: „Сине мој, то је поновно рођење”.

Поменимо овде да Константин Филозоф у *Животу госпоина Стефана Лазаревића* (XV век), у самом почетку, у „опису српске земље”, помиње Јермиса Тривеликог (Хермеса Трисмегистоса). Дакако, Константин величајући Јелине утире пут величању српског народа и деспота Стефана Великог, а мисли приписане Хермесу тумачи у хришћанском духу. Образованоме српском двору нису, значи, била далека знања о Хермесу. Тукидиду и другима које Константин, међутим, некоректно и у погрешном контексту цитира. Баш као што је цар Тројан (Трајан) с козијим (ђаволским) ушима ушао у српску традицију, тако су, чини се, и многе друге тековине простора на којима смо као народ стасавали погрешно (само на нивоу свесног) ушле у нашу традицију, као и Крилати Човјек из приче о цару Дукљану.

Вук Стефеновић Карацић се 1852. године опредељује да уз помоћ Лукијана Мушицког и Павла Соларића, штампа своје капитално дело *Српски ријечник* новим правописом. Мушицки је дао предлог за изглед слова „ђ”; „д” је имало основу у румунској ћирилици, а Вук латинично „ј” уноси на предлог Јернеја Копитара.

Велики заговорник југословенства Натко Нодило читао је, тридесет три године после Караџићевог капиталног дела, своје мисли („Стара вјера Срба и Хрвата”) у Југословенској академији знаности и умјетности у Загребу. Ту он тумачи причу о крилатом човјеку, која се налази у Вуковом *Српском ријечнику* под одредницом Дукљан: „Криллати човјек излази из језера са златнијем косама, дугијем до пета, дохвата некакву свиралу, дугу, превијену и шарену као највећа змија, и поче у њу свирјети, да се од мила Бога не може слушати и на овај глас почиње се све камење и дрвеће шикати. Свак увиђа, да се ово тачно слаже с главним одломком приче хеленске о првом китареду Орфеју...” Тако, на темељу Караџића, са најбољим намерама погрешно закључује Нодило. Он ће нешто касније навести да Орфеј, син Аполонов, према легенди свиралу добија или управо од Аполона, или управо од „ноћнога Хермес”.

Могоа је Нодило несумњиво да пронађе узоре за Крилатог човека у словенској митологији, али, корисно и врло умесно, трагао је по хеленској, међутим, потпуно пренебрегавајући Хермеса, који му је, ето, био пред носом.

Криллати Хермес изумео је прву лиру тако што је преко оклопа корњаче (древни Кинези су гатали, врачали помоћу корњачиног оклопа) затегао струне од говеђих црева. Музика се толико допала Аполону да је присвојио инструмент. Касније је Хермес начинио фрулу и уступио је Аполону (оцу Бога лекарства Ескулапа), а заузврат тражио подуку из врачанја и златни кадуцеј (штап око кога се свијају две змије градећи симбол бесконачности; тај штап и данас је симбол медицине и фармације пошто га је носио Ескулап). Не личи ли, симболички, тај кадуцеј на стуб, један од она два која су сачинили синови Ламехови, и то онај који је, по еснафском предању, пронашао Хермес.

Како је био заштитник пастира, Хермес је често приказиван као *криофор*, односно како носи јагње на рамену. Можда је то златно руно које су пронашли, по много чему судећи у Грузији или Јерменији, Јасон и Аргонаути. Како било, Хермес је Добри пастир, али Праксител ће га приказати како у наручју носи малог Диониса. Дионису (богу плодности и вина, али и богу смрти, Зевсовом сину, који је умро, али уз очеву помоћ и оживео) у славу организоване су у пролеће мистерије које су често профанисали – претворили их у баханалије, али карактер им је суштински био мистички. Херман Хесе, у ванредно надахнутој новели *Ходочашће*, пише како је главним ликовима заштитник Свети Христофер, који ће им и показати пут из знатних опасности. Христофер је Богоносац (баш као и Христофор Колумбо) и он носи јагањца на рамену.

Табула смарагдина (Смарагдна плоча), узбудљив кратак херметички спис, приписује се управо Хермесу Трисмегистосу. На Смарагдној плочи су симболички и лапидарно исписане врхунске мудрости. Потрага за каменом мудраца управо је потрага за смарагдном плочом. А муслиманска традиција нам јавља да је Сулејман, син Даудов, у свом двору имао сто сачињен од смарагдне плоче по којој су били уписани знаци коју су носили сву мудрост света. Сулејманов, односно Соломонов (син Давидов) храм градио је Хирам Абиф, син удовице из Тира. Испред улаза у храм два су стуба, што несумњиво подсећа на стубове Ламехових синова и на два египатска стуба. Соломонов сто у муслиманском предању очигледно је Хермесова Табула смарагдина. Врхунска уметност код слободних зидара је музика. (Приликом нарочито важних радова изводи се Моцартова *Чаробна фрула*).

А, видели смо да је према легенди музичке инструменте, лиру и фрулу (чаробну), пронашао Хермес. У ритуалним радовима увођења калфе у мајсторски ранг кључна је симболичка смрт и ново рађање сада просветљеног мајстора, што је заправо подсећање на смрт мајстора Хирама Абифа. Новог мајстора из гроба диже Велики мајстор и извесно је његова улога иста као и Хермесова. Он је душевођа млађег брата у ритуалном путовању од симболичке смрти до ускрснућа у новом, просветљеном духу. Мајсторска масонска кецеља изворно је, пре неколико столећа, била од јагњеће коже, па је заправо мајстор, по угледу на Хирама, био и криофор, носач јагњета (али и Диониса), баш као и Хермес. Он је, дакле, и Христофор, Христоносац. Међутим, прави је Христоносац онај који нам је најавио долазак Христов и који га је крстио у светој води Јордана, свети Јован Крститељ, обучен у кострет и јагњеће коже. А, масонска слава је Свети Јован Крститељ.

Претходни редови настојали су да покажу значај и сличност Хермеса и Хирама, као и неке заблуде умних људи ових простора које одсликавају многа наша незнања и заблуде. Нисам желео да напишем апологију масонске организације већ да укажем на значај иницијације и ритуалних мистеријских увида, које та асоцијација ограничене тајности примењује и који су дали сјајне резултате у радовима многих светлих духова, од којих сам неке овде поменуо, а чији је допринос унапређењу овог нашег екстровертираног и експанзинистичког света непроцењив. Праксителов Хермес, Александар Македонски приказан у јуначким пропорцијама (први пут у хеленизму примењен тај образац), Ефремов „Нерукотворени образ Христов” из Хиландара изузетно личе. Историчари уметности ће ову тезу критиковати или, можда, оправдавати истоветношћу античких грчких узора. Миленијуми су кратки периоди за укупну историју човека. Последње две – три хиљаде година човековог развоја као да су изнедри-

ли архетип успелог (пожељног) духовног развоја човека, којег, између осталих, симболизују Хермес, Александар и Христос. За нас је то значајно јер је Византија, педесетак година дуговечнија од вечног Римског царства, и нама пренела те традиције. Добро би било да их због себе боље познајемо.

Хирам је био велики градитељ, а Александар је за свог кратког живота подигао десетине и десетине градова. С друге стране, у модернија времена, Лондон после катастрофалног пожара 1666. године, Вашингтон, Бразилија и Београд (од ослобођења од Турака), градови су са јаким слободниозидарским потписима. Од хеленизма и почиње пад античке грчке културе, али хеленизам је и климакс те културе. Као да су слободни зидари настојали да обједине оне светле духовне принципе Хермесове, Соломонове, Тотове, Сократове, Платонове и крајње узлете Александровог доба.

Зоран Николић подарио је читаоцу непретенциозно и, рекао бих, занимљиво штиво. Може се рећи – публицистичко, пошто Николић улази у ред публициста јер, ево, објављује другу књигу. Мене су његова трагања потакла на обнову неких идеја и нове потраге за мислима, успелим или неуспелим, које сам, успешно или неуспешно, изнео у овом поговору. А, управо такви подстицаји су добри. Радоваћу се ако и читалац закључи да је аутор био под заштитом бога говорништва Хермеса.

Прилог уз текст: фотографија скулптуре Хермеса на фасади зграде у Македонској улици у Београду.

Слађана Бундало

ЛЕТ КОЈИ МОЖЕ ДОЖИВЕТИ САМО ПТИЦА...

На најкраћој
удаљености
између
њеног
и његовог
срца
одиграла се
најдужа
и најлепша прича...
лет који
може
доживети само
птица...

ТЕЖАК СТИХ

Тај човек
никада није
згазио ни мрава
Његов једини оброк
била је
свакодневно
огромна порција
неостварених права
И поред свега
био је срећан
и неизмерно тих
Постоје људи
чија је једина освета
стих.....тежак стих!

ПТИЦА И ЈА

Желела бих
да летимо
заједно
птица
и ја
она
са мојим
срцем
ја
са њеним
крилима.

НЕБО

Да... постоји небо
да би човек гледао
горе и остао усправан
Није то простор
створен за њега
само је птицама дат
јер, човек кад би
имао крила
од превелике жеље
да се вине што даље
остао би сам
самцијат.

НЕНАПИСАНА КЊИГА

Постоји књига
ненаписана
давно прочитана
Најчитанија!
Можда је баш

сада, неко
у овом часу
чита у једном
даху...
Књига ретких
часова радости
о људима који
су залутали у
сопственој машти
и не умеју
да се врате
А хтели су само
на трен да се сакрију
од стварности
Време је
за њих стало
Заувек ће тамо
остати.

УБИСТВО ИЗ НЕХАТА

Светски је дан
превелике чежње
Питам се колико
ли је људи у овом
тренутку који усамљено
проводе дане уз
велику количину
уздаха....
Прекасно су схватили
да је у животу
једино требало
волети, зато су сада
услед недостатка
љубави неиспуњени
и несретни
Криви су, јер су
из нехата љубав
убили.

БЕЛУТАК

Време као пламен
урезује се у камен
а човек стрпљиво
чека тренутак
да приграби
свој белутак
да пригрли
комадић
Сунца
у мраку
и полети као
птица у зраку.

ПЕСНИК

Проговорила ноћ
белином пуног
Месеца
Затреперила сенка
уморног песника
У цепу му остао
комадић Сунца
врелог
Песник
увек даје
себе целог.

СЛИКА

Простор сав
изаткан од стакла
Време
та непрегледна

замка и човек
као једна
обична сламка.

СРЦЕ

Срце, то мало
унутрашње
оружје, од којег
бол ћутећи умире
а снага остаје
да траје.

ТРЕБА ВРЕМЕНА

Срећа кад измиче
то се никад
не заборавља
остаје
заувек празнина
и завоји
на ранама

и треба времена
да човек
од среће
поново зајеца.

ЈА

Некад сам налик
неспокоју и неким
тамним бојама
Некад личим на
немирну ноћ

која се звездама
пробија до туђих
безбрижних снова
Некад сам спасење
изнемоглим љубавницима
да им прекратим
ноћна неспавања
А некад ... угрушак
сопственог страха
неспособна да
препознам
своја чула.

У СВАКОМЕ...

У свакоме од нас
чучи „велики прасак“
разлика је само
да ли је нечујан
или гласан.

ЉУБАВ

Кад живиш с неким
ко те воли
и кога волиш
имаш моћ
ослободилачке војске
и постаје бесмислен
покушај
било кога
да сруши твој светионик
на пучини мора...

Милан Стевановић — Малиша

ЖИВОТОПИС

Лако је када се треба неке исповедати на постављена питања, као код судије, полицајца или попа. Исповедање пред самим собом и да то други читају и оцењују – није лак задатак.

Бели папир је преда мном и пишем свим другарима са којима сам прославио 50 година од завршетка Електротехничке средње школе „Никола Тесла” у Београду, у Перућцу код хидроелектране „Бајина Башта”, 28. јуна 2008. године на Видовдан, као и свима осталима који буду имали прилике да ово прочитају.

Рођен сам у лепом селу Живковци, Општина Љиг, 23. маја 1940. године од оца Живомира и мајке Станице, рођене Минић, као трећи носилац имена Милан.

Очев отац звао се Милан, бака Сибинка. И мајчин отац био је Милан а бака Јула. Дедови су прешли Албанију пешке и добили споменицу. У паузи ратовања договорили су се да буду пријатељи и то су деца испоштовала. Деда Милан умро је 1939. године а отац Живомир за њим, у марту 1940. године. Бригу о мени преузеле су бака Сибинка и мајка. Када сам пошао у први разред основне школе мама се преудала.

Колико се сећам, био сам радознало и немирно сеоско дете. Учествовао сам у производњи хране за опстанак. Обућа и одећа биле су из народне радиности, а играчке сам правио од комада дрвета и лепио смолом од шљиве ранке, трешања и осталог дрвећа. Турбине за покретање воде из барица правио сам од кукурузовине, какве сте гледали на филмовима.

Први сусрет са техником био је у Осмогодишњој школи у Белановици. Тада сам у присуству професора направио и штету. За наставу физике добијени су нови показни материјали. Био је један стални магнет и један мали електромагнет. Код ковача сам поручио комад гвозђа слично правом магнету. Са професором сам хтео да га намагнетишем. Нажалост, електромагнет се прегрејао а гвозђе је остало као споредна играчка.

У то време радио станице сам слушао са телефонским слушалицама уз помоћ дугачких антена и навоја са кристалима са Цветкове пијаци, из Београда.

У сеоској школи био сам одличан ђак и добијао књиге на поклон, али у осмогодишњој школи у Белановици био сам врло добар, јер сам највише времена проводио на пешачење до школе и назад.

Пред полазак у средњу школу добио сам предлог од стрица Грујице, који је радио у Београду, да се упишем у Средњу техничку школу „Петар Драпшин” са електро смером.

Сеоској деци у великом Београду није било баш лако. Нисам био једини који је у најскромнијим условима становања, исхране и облачења завршио средњу школу. Било је пешачења поред трамвајских шина од Палилуле до Зоолошког врта у тесним војничким цокулама и бриц панталонама и симболичним џепарцем за сладолед и бозу.

Поједини ђаци, лепо обучени и однеговани, ругали су нам се, а нису били бољи ученици од нас сеоске деце.

Преласком у средњу Електротехничку школу „Никола Тесла” била је бар скраћена путања.

Захваљујући шефу одсека, професору Драгутину Љ. Петровићу, који ме је послао на праксу у фабрику обуће „Пролетер” добио сам прве ципеле по мери, број 50, и то упола цене, чак и калупе да могу поново правити ципеле по мери!

Тада је дошло до нове прекретнице. На кошаркашком стадиону „Раднички” на Црвеном крсту уз помоћ тренера Боре Ценића научио сам прве кораке и закуцавање једном руком. Тако је кошарка постала мој верни пратилац у животу.

Поново, захваљујући професору Драгутину, шефу одсека, сеоске ђаке слали су на праксу у фабрику „Електросрбија” у Рипњу, јер је фабрика давала половину плате радника за помоћ за време праксе. Добили смо и каталог њихових производа. Били су нам корисни за четврту годину школе.

У том каталогу написано је да је за гашење лука у високонапонском прекидачу потребно убацивати уље у центар лука, ради бржег гашења. Према тадашњем школском знању нацртао сам решење и предао га инжењеру који нас је обучавао на пракси. Он ми је дао подршку и обећао посао по завршетку школе.

После савезне радне акције на Аутопуту, деоница у Ракитју, у близини Загреба, добио сам посао у Рипњу. Радно место било је у конструктивном бироу, група катодних одводника. Желео сам да радим у групи за високонапонске прекидаче и саветовали су ме да упишем факултет и проучим математику и атомску физику... Тако ми је радни однос договорно престао, а ја добио чак три индекса.

По препоруци школског друга Жике Павловића, отишао сам у чувену фабрику машина „Иво Лола Рибар” у Железнику. Добио сам посао у трафостаници 35/6 kV... Пословођа је био проналазач за електронику. Ту ме је упознао са обртним претварачима струје за напајање кранова и са осталим елементима трафостанице. Касније сам прешао на радно место припрема листа за набавку електро-опреме и материјала за производњу машина и одржавање.

Треће радно место било је у пројектном заводу. Ту сам научио цртање шема и упознао међузависности електроматеријала.

Са послом дошло је и заљубљивање и упознавање фолклора, као и постављање звучника по салама...

Вратио сам се у Рипањ, у конструктивни биро за разводна високонапонска постројења. У кратком времену био ми је шеф из наше генерације, инжењер Милутин Којовић. Тада су се пуно градиле фабрике и електране Ђердап, Косово и друге. Када су умањене инвестиције појавио се вишак техничара. Добровољно и договорно сам прешао у Градско стамбено предузеће. Добио сам радно место референта за лифтове Старог Града, а касније премештен у Земун на инсталације... Тада сам почео машинати да одем у Немачку и поднео захтев за визу.

По природи нестрпљив, отишао сам без визе и био примљен у фирму Naushan, за производњу лифтова и кранова у близини Штутгарта, као помоћни радник електричара. Ту сам дочекао 1970. годину и визу.

Договорно сам прешао у Франкфурт на радно место електричара са познавањем инсталација машина. Од сувласника сам добио задатак уз постављање елемената за покретање машина да направим бољу команду. Захваљујући понетом знању из Железника и Рипња, и добром избору елемената на тржишту, за кратко време испунио сам жељу сувласника.

У фабрици аутомобила ОПЕЛ, похвалили су ме за сигурност машина. То је једини мој проналазак који није заштићен а примењен је на великом броју машина.

У Франкфурту сам радио и у фирми Шиндлер, на монтажи лифтова, али браварски посао. Нисам имао шансу да се упознам са електроелементима лифтова... Касније сам премештен у Аземвалд у близини Штутгарта, па у Минхен на изградњу великог тржног центра, пред Олимпијаду 1972. године.

Са фирмом ДСД из Дизелдорфа спремао сам се за рад у Венецуелу. Док сам чекао визу играо сам осам месеци кошарку у Дизелдорфу.

За време од 20 месеци проведених у Венецуели – увек кажем 20 златних месеци, и требало би доста папира да се све опише. Посао се састо-

јао у томе да се техничка документација примени на линијама за производњу лимова, са радницима из Европе и домаћим радницима. Инвеститори су били највећа железара СИДОР, а из Европе конзорцијум Немачка и Белгија. Када је последња линија завршена и мени истекла немачка виза, вратио сам се у Југославију, 1974. године.

У Аранђеловцу сам започео градњу куће. На ред је дошла и женидба. Био сам ожењен са госпођом Миленом, и са њом имам две ћерке. Старија ћерка Маја завршила је средњу хемијску школу и Вишу технолошку школу за неметале. Млађа ћерка Тијана завршила је керамичку школу.

Игром случаја 1976. године примили су ме на Венчац, предузеће за вађење и прераду мермера. А онда сам видео отворени конкурс Електроистока за трафостаницу ТС 110/35/20kV у Аранђеловцу и пријавио се. После тестирања добијам ново радно место 1981. године. Био сам руковаоц трафостанице. У једном периоду старији руковаоц. У пензију сам отишао 2003. године.

Из Венецуеле сам донео идеју, на основу машина које су биле на линијама железаре и одлучио се за решења и побољшања обртних електричних машина. Поново сам проучио постојеће уџбенике и нацртао 5 варијанти машина. Пријавио сам 1982. године и добио патент за 4 варијанте.

Посматрања морских таласа у Цавтату и на обали Атланског океана натерала су ме да користим енергију морских таласа. Решење је пријављено 1982. године и добијен патент у Југославији и из Јапана. Још није превазиђено. Имам и побољшање решења. Тврдим да морски таласи могу да замене сва фосилна горива.

Захваљујући том проналаску позиван сам на састанке енергетичара Југославије у Опатији, Дубровнику, Београду и Сплиту. На сваком састанку било је корисних информација и копија радова Хрватских научника. Пробао сам и са ветрењачом од 1991. године и добио сам добре резултате тек 2005. године. Сада имам и побољшања решења и отворену могућност за производњу и коришћење.

ПС: Миланова животна прича се завршила недавно, а ову написану његовом руком, доставила нам је његова ћерка Маја Стевановић, а објављујемо је у целисти у знак сећања на њега и многе колеге којима су стваралаштво и иновације били циљ у животу, а нисмо имали прилике да осветлимо и прикажемо њихове путеве рада, креативности и тананости из којих су црпели инспирацију.

Милан Стевановић — Малиша

ПИТАЈУ СЕ

Многи се питају:
Што ли песме пише
Сигурно он мисли
Да вреди највише

Не знају сви они
Зашто песме волим
Зашто трошим хартију и пера
Волим песму да ми тугу тера
И радио да весело свира

Песма мене у висине води
Где сунце сија и лахор пири
А тамо је тако дивно
Јер се видик јако шири.

(1959)

НЕГДЕ У МЕНИ

Негде у мени
Извор
На дну лежи песма

Из ноћи
Пред свитај дана
Уз помоћ петла
Бирам речи о нама

Сунце ме снажи
Плетем риме

За неког су просте
За њу најлепша ода

Постајем песничка чесма
Да појим жедне
Вино за једне
За друге жива вода

(1990)

ПОСТАВЉАМ МЕТУ

Сам себи постављам мету
Никоме не чиним зло
Хоћу слободу целога свету
Зашто ми браните то

Ваше су главе чудне
Кројене по туђој мери
Моје су жеље увек будне
Усмерене ка једној вери

Некада лебдим изнад
Најчешће газим по тлу
Као на пример сада
Будан сам а тежим ка сну

(2001)

БЕОГРАДУ

Са шинама клопара трамвај
Успомене путују Булеваром.
Београде, дошао сам знај
У посету пријатељу старом.

Гледам леву страну
Нижу се Ђерам, Лион, Цветко, Клуз...

Свако је имао своју кафану
Слушало се Жикино коло и Блуз.

Поглед до Авале путује
Са ње сам гледао град.
Убише јој торањ, за њим се тугује.
Она је лепа, ја нисам млад.

Земун као градско крило
Улепшане старе зграде дишу.
Памтим оно што је лепо било
Оно друго нека новинари пишу.

На Калемегдану сладолед чека
Лижем га као мало дете.
Исто као и пре пола века
Седам на клупу, голубови лете.

Скадарлија има песме за нас,
Друже се Два јелена и Три шешира...
Храну за душу и спас
Свако за себе бира.

Са тврђаве гледам Дунав и Саву
Тече и почиње живот као река.
Ако хоћеш звезде подигни главу
Чућеш поруке из далека.

Црвени терени, скакућу лопте...
Остах жељан скокова и игре.
Нежељено, уздах ми се оте,
На њима сада царују младе чигре.

Вратићу се кући новој,
Желећу опет да дођем.
Крећем се тамо – амо по планети овој
Неиспуњеним жељама вођен.

(2003)

КРАЈ ТЕБЕ

Крај тебе девојко стојим
И твоје погледе будно пратим
Лепо лице, витке ноге и нежне руке
Којима не могу ништа да кудим

Крај тебе корачам и тебе чувам
Од грубих руку и рђавих речи
И рушим сваку препреку
Која се на путу нама испречи

Крај тебе сам најјачи на свету
Јачи од људи и шапа звери
За тебе имам толику снагу
Коју до сада нико не измери

Крај твога нежнога тела
Што се уз моје лако припија
Осећам се као у најлепшој башти
Али од свих лепота ти си најмилија

Крај твојих груди што додирнух једном
Рука је моја често клизила и хтела
Миловати исте са највећом пажњом
Уз благи дрхтај топлог тела

Крај тебе стојим, простор нас раздваја
Километри дуги и зидови тврди
Храбра си и ничег се не плашиш
Јер моја љубав над тобом бди

Крај тебе девојко остаћу дуго
Слушајући откуцаје срца твога
Ако другој одем ил' збогом кажем
Остани срећна љубећи бољега

(1959)

ЛУТАЛИЦА БОРАЦ

Остао је без оца и мајке
Човек који светом лута
И босим ногама стене разбија
Рушећи пред собом препреке пута

Рите су криле његово тело
Избраздану кожу и танке кости
Што чувају храбро срце и ведар дух
Којим се сада поноси

Трава је била његов ослонац
А хладан ветар покривач
Студена вода и тврди хлебац
То му је пиће и слатки колач

Опаки људи у кућу су стигли
Његову кућу без белих зидова
Велику као цела домовина
Његовог оца и старих дедова

У борбу иде голим рукама
Са вером у победу и трајни мир
Отетим оружјем зликовце туче
Са снагом што даје храстови жир

Из борбе долази још јачи
Украшен венцем слободе и славе
У нови живот где се земља гради
Храбро корача уздигнуте главе

(1959)

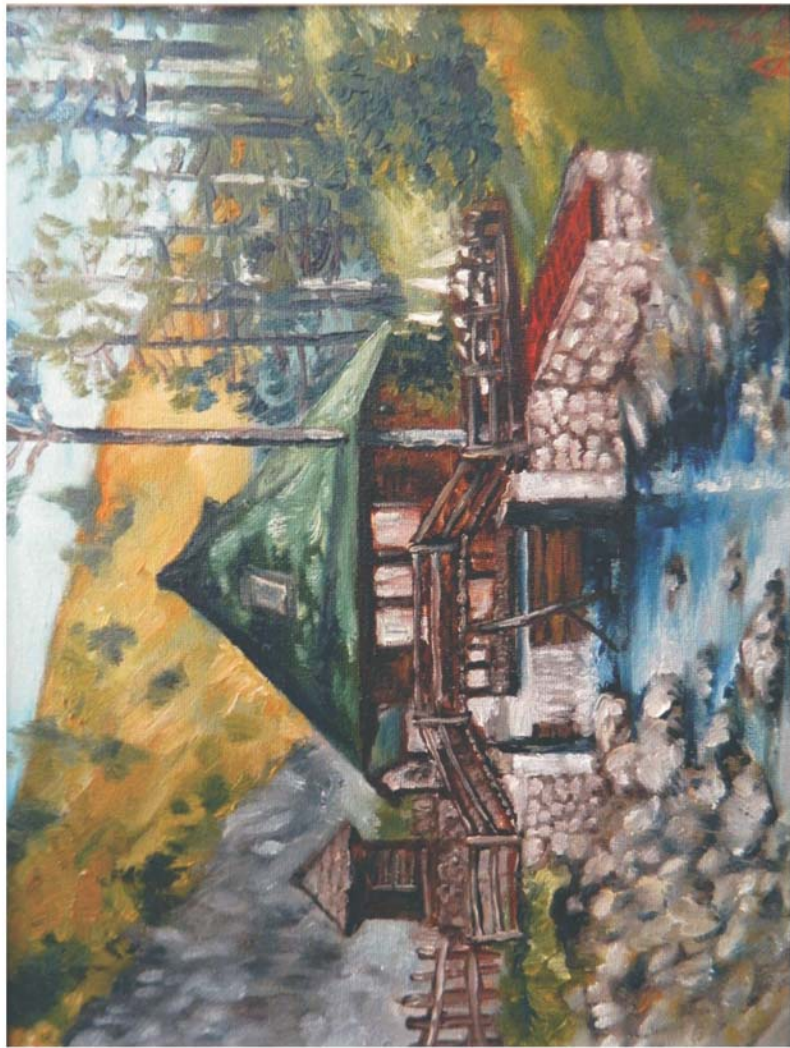
Ладислав Перге

Бели Анђео, уље на платну

Водце Златибор, уље на платну

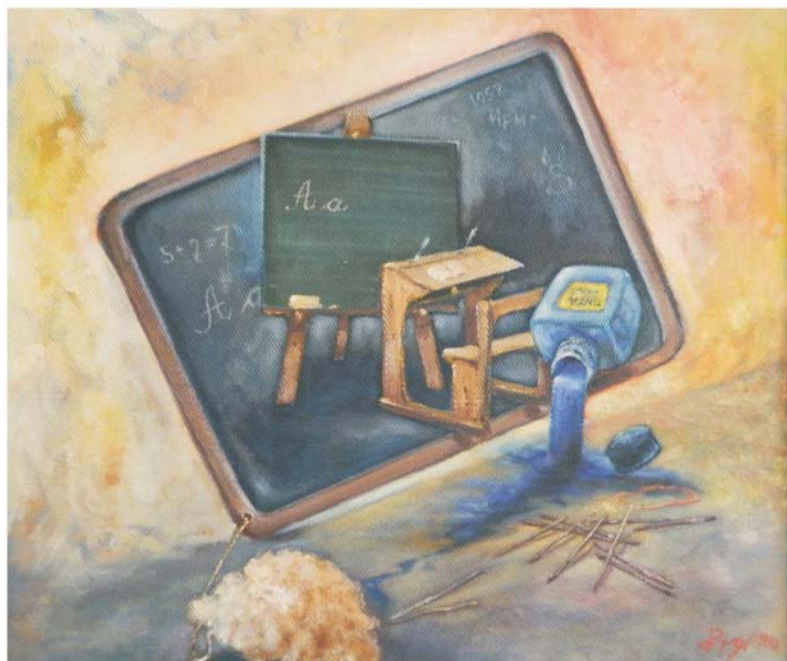
Златиборско језеро, уље на платну

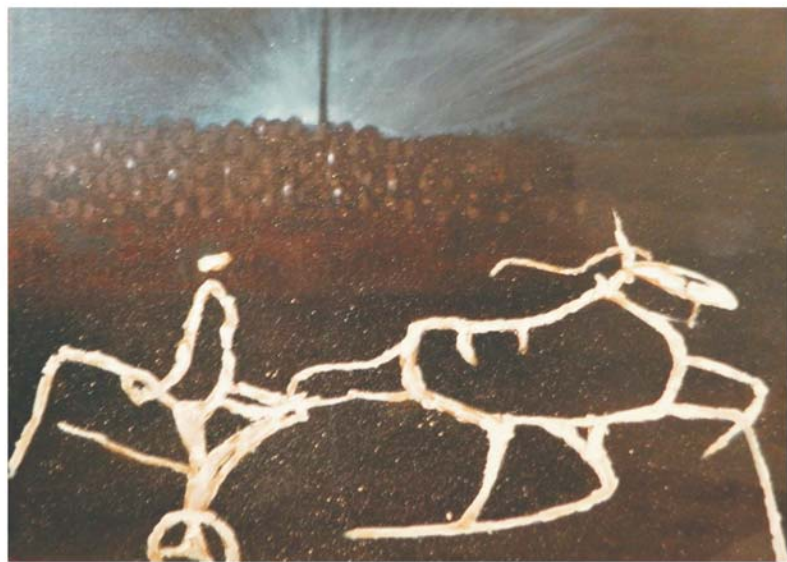
Смедеревска тврђава и веслачки клуб, уље на платну

Мали зград Смедерево, уље на платну

Прва клуџа, уље на платну

Последња џирка, уље на платну

Путь за Миџор, уље на платну

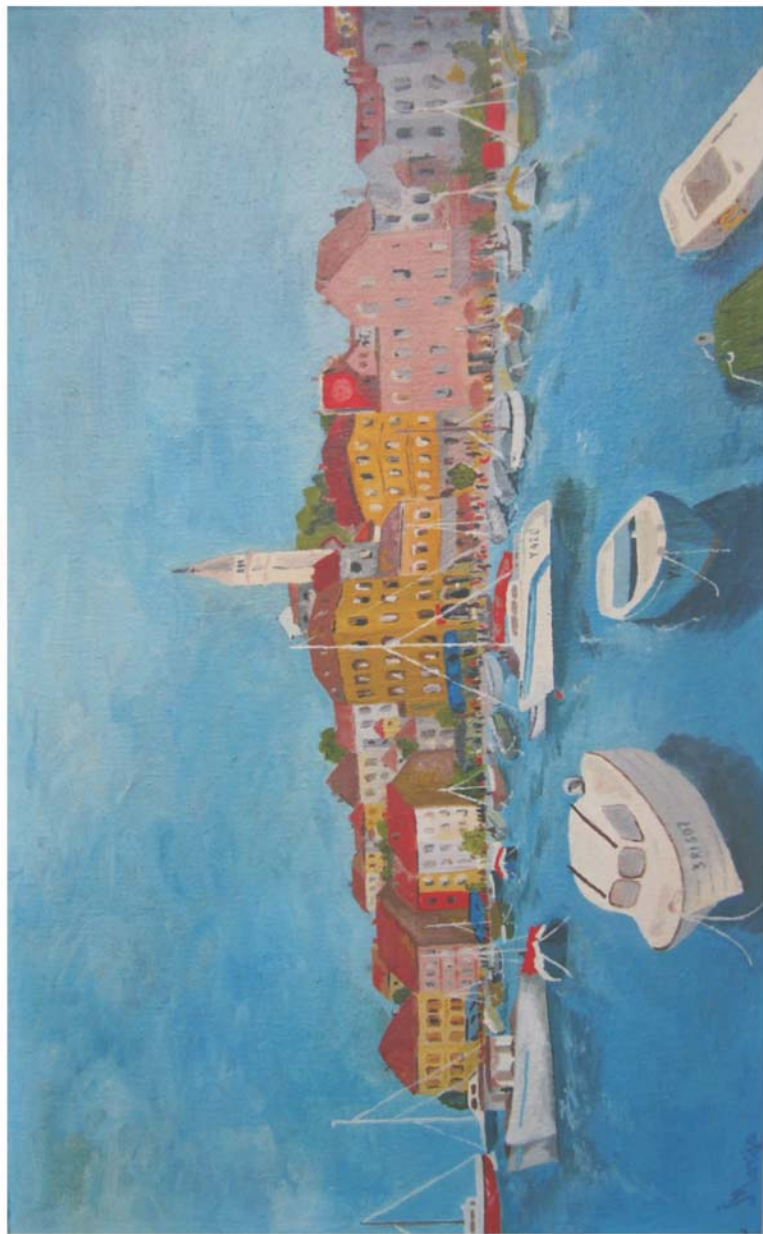
Околина ТС Смедереве, уље на платну

Бранко Божић

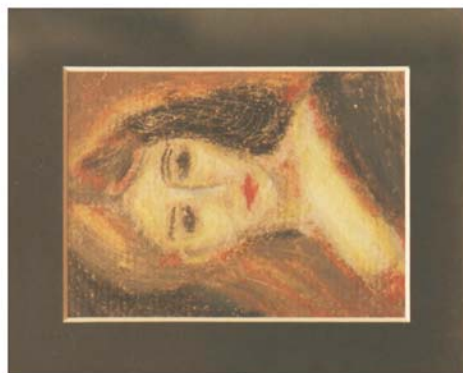
Зрак сиварања, уље на платну

Марија Шкорнички

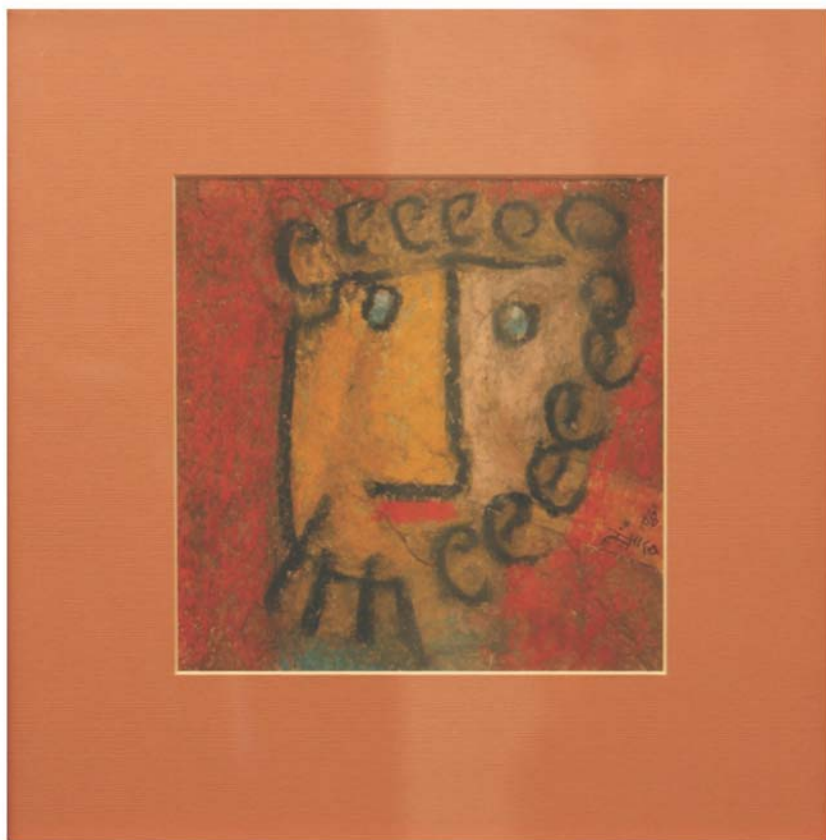

Ровињ, уље на платну

Јанко Левнаић

Минијатуре, комбинована техника

Минијатура, комбинована техника на картону

Слађана Недељковић

Цвеће, акварел

Цветы аранжман, акварел

Тајна крошње I

Тајна крошње II

Тајна крошње III

Тајна крошње IV

Јесен, акварел

Бурђевдански венац, уље на платну

Мотив из Шпаније, уље на платну

Сћаро Врање – Кафија, уље на платну

Сћаро Врање – Бели мост, уље на платну

Осликавање свилених марама са мотивима старог Врања

Биографије

Рајица Драгићевић

Рођен је 5. маја 1956. године у Мланчи код Студенице. Дипломирао је на Факултету техничких наука (електротехнички одсек) у Новом Саду.

Објавио је књиже ђесама:

„Ево моје главе“, Стражилово, 1984. год,

„У несвести“, Кровови, 1992. год,

„Истрајавам“, Научна књига, 1996. год,

„А заводи ме бескрај“, Каирос, 2007. год.

Поезију, прозу и критику објављује у многим листовима и часописима.

Добитник је награде „Печат вароши сремскокарловачке“ за 1985. годину и Међународне награде за креативност у матерњој мелодији, 2008. године.

Био је уредник за поезију у „Стражилову“ од 1986–1990.

године. Песме су му заступљене у антологијама.

Члан је Друштва књижевника Војводине и Удружења књижевника Србије.

Од 1988. године, непрекидно ради у Електромрежи Србије на пословима управљања електроенергетским системом / РДЦ Нови Сад.

Марија Шкорнички

Рођена је у Ваљеву, 22. фебруара 1959. године.

Основну и средњу школу завршила у Ваљеву, у Београду студирала Туризам.

Од 1982. године ради у Електроистоку тј. Електромрежи Србије, погон Ваљево, као благајник.

Објављене књиже ђесама:

Дробњачки записи (Бистрица, Нови Сад, 2006),

Мирис коже (Бранково коло, Срем. Карловци, 2007)

Кроз Јелисеј (Орфеус, Нови Сад, 2008)

Хоћел Адамс (Апостроф, Београд, 2011)

У кући блуза (Адреса, Нови Сад, 2012)

Дробњачки записи, допуњено издање (Интелекта, Ваљево / у припреми)

Литература о ђисцу:

Јанко М. Левнаић – „*Име изре КАТРАН И СКОРУП – озглед о ђоезији Марије Шкорничке*“ – (Мат. библ. „Љубомир Ненадовић“, Ваљево, 2011).

Милијан Деспотовић – „Прозор на кожи“, беседа, прикази; (УКС, Свитац, Народна библиотека Пожега, 2013).

Поезију објављује у текућој књижевној периодици. Заступљена у више антологија.

Неколико песама преведено на македонски и пољски.

Члан је Удружења књижевника Србије.

Уредник је Алманаха уметничког стваралаштва *Колонада*, издавач СЕМС (Синдикат Електромреже Србије), од 2011. године.

Наташа Михајловић

Рођена као Вукашиновић дана 24. јануара 1969. године у Београду.

Након математичке гимназије Вељко Влаховић у Београду завршила Вишу електротехничку школу смер електроника.

Десет година се бавила истраживањем алтернативне медицине и органске пољопривреде као и њиховом заступљеношћу у Србији.

Једногодишњу IT Academy, смер web design завршава 2007. године. На Универзитету „Сингидунум“ у Београду 2012. године дипломира на смеру Пројектовање и Програмирање. Управо завршава мастер студије на програму Савремене Информационе технологије, Интелигентни Пословни Системи. Теме радова обухватају области: Вештачка

интелигенција (machine learning & data mining) и Географски Информациони Систем.

Њен идејни пројекат „Знање на дугме“, ММОРПГ, је ушао у други круг на првом Open Challenge BlogOpen 2011. Пројекат се може видети на интернет адреси: <http://www.slideshare.net/blogopen/projekat34>

Мајка је сину Стефану и кћерки Катарини, и са породицом живи у Београду крај миљаковачке шуме.

У Електромрежи је радила на комерцијалним пословима а од 01. јануара 2010. у Сектору је за IT инфраструктуру и сервисну подршку.

Бави се писањем кратких прича, објављује у *Колонади*, на интернет сајтовима, а у припреми је књига SF прича, као и позоришни комад.

Тихомир Јовановић

Рођен 11. септембра 1955. године, у Осипаоници, Општина Смедерево, а живи у Београду.

СФ је заволео уз *Полишкин Забавник* и *Флаша Гордона* – Дена Берија.

Касније се и сâм почиње бавити писањем и преводњем дела из области SF–а (*научна фантастика* – SF / SF – Science fiction).

У младости се бавио глумом и одиграо једну SF, постапокалиптичну драму – *Стакло*, у улози Виктора.

Има написану и још увек необјављену и неодиграну психоделичну драму *Плава линија*.

Као члан Друштва љубитеља фантастике „Лазар Комарчић” уредио је доста бројева фанзина *Емиттор*, који је на фестивалу Еурофон у Пловдиву 2004. године добио награду за најбољи фанзин

Европског друштва за научну фантастику.

Учествује на многим регионалним конкурсима и до сада су му приче објављене у збиркама следећих манифестација: *Зекон* (БиХ), *Рефестикон* (Црна Гора), *Фестивал фантастичне књижевности* / Пазин (Хрватска)... Такође, преведена му је прича *Свлакови* на словеначки језик, за њихов фанзин *Јашу-беџ Ен Јерек*.

Пре овога приче су му објављиване у часописима *Сиријус*, *Галаксија*, *Орбис*, *Сиџнали*, *Кикиндске новине*, *Наш истраж*, *Омаја*...

Сарађује са стрип–цртачима. За стрипове Душана Божића је писао сценарио: „Зашто не волим пиво” – *Бумеранџ*, „Дорћолска ала” – *Нишки аналитичар*, и још пар необјављених SF стрипова.

Бави се и преводњем: збирка прича *Реаниматор* – Х. Ф. Лавкрафт (Издавач Табернакл).

Завршио је ЕТШ „Никола Тесла” и ради као пројектант на пројектовању трафостаница у ЈП Електроисток – Пројектни биро. Учествује на многим спортским играма и сусретима. Обављао је дужност председника синдиката.

Један је од уредника алманаха *Колонада*.

Предраг Батинић

Рођен у Задру 1961. године, где је завршио гимназију, а у Београду дипломирао на Факултету политичких наука, затим на Мегатренд универзитету, као и школи за односе с јавношћу ПРА Београд. Уписао је и специјалистичке студије за односе с јавношћу на Економском факултету Универзитета у Београду, али је због пословних обавеза напустио.

На позив Горана Милића, уредника на РТС-у, и Тешића, уредника на Радио Београду, од 1983. године хонорарно ради на РТС-у. После три године Дневника, Београдског програма и Радио Београда 1986. године добија понуду *Дејих новина* да два месеца ради и као извештач из Њујорка. Сарађивао је са *Експрес Политиком*, *Рагом*, *Синдикалним*

повереником и данашњим *Прељедом*. Потом је радио у дневном листу *Политика*, писао и за Политикино издање *Народни живот*, као и за *Ревiju Звезда*... Један је од оснивача и први одговорни уредник београдског листа *Уради сам*.

Крајем 1991. године почиње да ради као директор за односе с јавностима и саветник директора у тада највећој националној маркетиншкој агенцији *Марк-план*... У два наврата хонорарно ангажован као директор маркетинга и PR-а за новосадски *Хоби-илус* и београдску агенцију ББН. Као помоћник директора задужен за односе с јавностима и маркетинг радио у ЕИ ЕРИ 1996. и 1997. године.

Од 1997. године је у ЕПС-у као један од оснивача Службе за односе с јавношћу, а потом од 1999. године у Електроистоку, односно, ЕМС-у. Писао је за листове *ЈП Електропривреда Србије – ЕПС и KWh*. Током 2002. године, као главни и одговорни уредник обнавља и региструје као јавно гласило лист *Електроисток*. Од 2005. године је главни и одговорни уредник листа *ЈП Електро mreжа Србије – ЕМС*. Помаже у формирању синдикалног листа *048*, а потом је и члан ресора за информисање Синдиката ЕМС.

Водио је укупно више од 70 пројеката из области PR-а, реализовао више од 200 конференција за новинаре и више од 100 „догађаја који привлаче пажњу”. Био је PR manager Фестивала ПРОМО 1992. Био предавач о односима с јавностима, учесник Светског конгреса маркетиншких стручњака 1995, а 1996. године био члан српског тима Организационог одбора Светског конгреса PR менаџера (IPRA), Добитник признања Ски савеза ондашње Југославије, а са *Хоби-илусом* освојио *Бронзаној дејлићи*, а касније и два злата и једну бронзу за ЕИ ЕРА.

Објавио је више рецензија и више од 5.000 новинских наслова.

Пред читаоцима *Колонаге* су неке од рецензија које су му лично битне.

Слађана Бундало

Рођена 20. новембра 1960. године у Крушевцу.

По занимању је правник, а писање је само један од начина да боље сагледа своје биће, друштво и људе у њему.

Иза себе има две збирке песама:

Скарлетина тлуџа (Богојевићева издања / Књажевац, Књ. клуб „Бранко Миљковић”, 2012)

Подножа неба (ИА Нова Поетика, Београд 2013)

У припреми је трећа збирка – поезија за децу.

Песме су јој објављене у више међународних зборника: „Море на длану” из Загреба, „Скадар-лијска бојмија” из Београда, као и у зборницима Европског Фејсбук фестивала.

Мајка је два сина / Лазара и Дејана. Супруга је Бундало Горана, члана Синдиката ЈП ЕМС, погон Крушевац, на радном месту диспечер РДЦ-а.

Милан Стевановић – Малиша (1940 – 2014)

Рођен 23. маја 1940. године у старој сеоској кући чатмари, на источној страни клизавог брда, између речице Рајевице и Живковачке реке. Отац је умро пре рођења сина.

Основну школу учи у Живковцима, затим у Белановици, општина Љиг. Електротехничку школу „Никола Тесла” завршава у Београду.

Имао три индекса: Природно–математичког факултета, Електротехничког и Више туристичке школе али није имао времена да их попуњава до краја.

У младости се бавио кошарком, волео путовања и природу, писао поезију. Заљубљеник у Николу Теслу и његов рад. Покушавао да примени снагу ветра и морских таласа за добијање електричне енергије.

У Електроистоку, у ТС Аранђеловац, погон Ваљево, радио од 1981. године као старији руковаоц. У пензију отишао 2003. године.

Животни пут завршио недавно у 74. години.

Ладислав Перге

Рођен 19. јуна 1950. године у Срем. Митровици. Завршио Техничку школу у Панчеву. Од 1971. године живи и ради у Смедереву.

Сликаством се бави аматерски од своје 16–те године.

Више пута излагао колективно и самостално. Мали део радова представљен је у *Колонади 2*.

Са радом у Електроистоку почео 1992. године. У ЕМС–у је радио на пословима контролора мреже МТС Смедерево 3 до одласка у пензију 01. децембра 2012. године (и сада проводи лепе дане као из *Колонаде 2* – на Дунавцу!).

Бранко Божић

(1938 – 2009)

Рођен је 1938. године у Босни, у месту Драгњић код Мркоњић Града.

По завршетку Другог светског рата, са породицом прелази да живи у Војводину, у Банатско Ново Село.

Дипломирао је на Економском факултету у Београду. Након завршетка студија радио је у фабрици сијалица Тесла у Панчеву.

У Електроисток долази 1978. године и ту ради до одласка у пензију.

Као велики заљубљеник у сликарство, поред основне професије налазио је времена за свој хоби.

Био је ожењен, имао је двоје деце и двоје унучади.

Умро је у Београду 2009. године.

Јанко Левнаић

Рођен 22. октобра 1959. године у Александрову код Зрењанина.

У Ваљево се доселио 1966. године. Основну школу и гимназију је завршио у Ваљево. Дипломирао на Електротехничком факултету у Београду, смер енергетски.

Од 1976. године објављује у књижевној и другој периодици.

Објавио је:

„*Приче са Бистре*“, Омладински центар Ваљево – Књижевна омладина Ваљева (награда КОВ за најбољу прву књигу), 1986, приповетке;

„*Какма – сјиси око којих је шрунула црвена кожа*“, Босис, Ваљево, 1994, постмодернистички роман;

„*Радионица за израду наочара*“, Просвета, Београд, 1995, постмодернистички роман;

„*Ожњено ојледало*“, Народна књига, Београд, 1998, избор приповедака;

„*Трава од девет мракана*“ – Лексикон вила и њиховог окружења, Лио/ Горњи Милановац и Contex/ Ваљево, 2008. – годишња Награда града Ваљева за културу 2009. године.

„*Име изре: катран и скорућ*“, оглед о поезији Марије Шкорнички, Матична библиотека Љ. Ненадовић, Ваљево, 2011. год.;

„*Приче са Бистре*“, Књижевна омладина Ваљева, друго допуњено издање, Ваљево, 2012. године.

Романи „Какма“ и „Радионица за израду наочара“ били су номиновани за НИН-ову награду.

Заступљен је у Антолигији српских приповедача рођених после другог светског рата „У књигама све пише“ Милутина Данојлића.

Члан је Удружења књижевника Србије од 1995. године.

На 10. међународном бијеналу минијатуре у Горњем Милановцу први пут је изложио своје слике.

У Погону Ваљево је од 1991. године на различитим радним местима. Тренутно је Помоћник директора Погона Ваљево.

Слађана Недељковић

Рођена 15. јануара 1968. године у Врању.

Завршила Уметничку школу, дизајн текстила, у Нишу дипломирала на Учитељском факултету у Врању. Удата, мајка двоје деце.

Креативност и аутентичност свог унутрашњег израза и сензибилитета – представљала је кроз уметничке слике на бројним колективним и хуманитарним изложбама у Врању. У току стварања раскошне треће по реду самосталне изложбе „Тајна крошње” 2012. – Галерија народног Музеја Врање, инспирисана је и на писање поезије.

Тако је настала и објављена збирка поезије *Тренућак*, Народни Универзитет, Врање 2013.

Објављује у зборницима поезије, часописима за културу и ван граница Србије, учествовала на више Међународних фестивала песништва. Један је од уредника интернационалног зборника „Писанија”, који је октобра 2013. године закорачио на књижевну сцену.

У фирми у којој је запослена обавља дужност председника Синдиката.

Александар Опачић

Рођен 18. априла 1973. године.

ALEKSANDAR OPAČIĆ

Космолац, слепи човек–шишмиш, Космопловац, професор Студио–стрипа, дубоко у трећој димензији (Зд анимација, графика, камера). По потреби главу замењује камером, а тело тешким металом, углавном црним...

Просветитељ–визионар, обликује визуелни идентитет Алманаха уметничког стваралаштва КОЛОНАДА...

studiostrip.kosmoplovci.netfabrikaknjiga.co.rs

www.kosmoplovci.net14/04/2010

ISSN 2217–5954

КОЛОНАДА

Алманах уметничког стваралаштва

Извршни издавач Књижевна омладина Ваљева

Оперативни уредник Аца Видић

Корице Александар Опачић

Компјутерска припрема „Интелекта“, Ваљево

Штампа „Видиа штампа“, Ваљево

Тираж 1500 примерака

Штампање завршено крајем 2014. године

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

7

КОЛОНАДА : алманах уметничког стваралаштва / уредник Марија Шкорнички. – Год. 4, бр. 4 (2014)– . – Београд (Кнеза Милоша 11) : Синдикат ЕМС, 2014– (Ваљево : Интелекта – Видиа штампа). – 21 cm

Годишње

ISSN 2217-5954 = Колонада

COBISS.SR-ID 184326156